et Jesus crescat, et ita debent id semp agere tum docto-
res, ut Xti gloriam annuncient et qrant n̄ vero suam,
tum fideles ut n̄ tribuant Ministris Xti quam Xto de-
bent gloriam.

Dum vero dicunt Johannis de ipso testium ve-
rum fuisse, ostendunt se illud cum ijs q̄ in Xto conspi-
cua sunt contulisse, atq; ita eventum cum pphijs, et
ita ostendunt suo explo id q̄ postulat Petrus, ut at-
tendamus ad sermonem pphetiсum tq. βεβαιότερον
2. Pet: 1. uti Xtus jussit scrutari Mosen et pphetas, ita
enim fides maximè confirmatur.

Fructus ejus fuit, q̄ multi in ipsum crederēt,
hoc qd sit, n̄ semel dictum fuit, minimum crediderunt
q̄ sit verus Messias, etsi forte nondum oīa cognoverint
q̄ de Messia cognosci debent, et posteà plenius revelata
fuerunt, et frustrà ēē testimonium Scrae de Deo et Xto
nosse, nisi fide recipiatur, hinc apud Eglistam nrum
q̄ scripta ~~dicuntur~~ sunt, dicuntur scripta ut credamus in
Xtum et vitam habeamus æternam.

Caput XI.

Capite undecimo Eglista paulatim accedere inci-
pit ad historiam mortis Xti, narrat enim consilium de
Xto tollendo initum à Sacerdotibus et Pharisæis, occaōe mi-
raculi à Xto patrati in resuscitaōe Lazari, ob q̄ multi ipsi
adhærebant.

Tres

Tres sunt capitis hujus partes. Cap: 11.

1° Recensent ea, q̄ Lazari resuscitaōem antecesserunt.

2°. Ipsa resuscitatio.

3°. Ea q̄ secuta sunt.

Quæ antecesserunt gesta sunt partim Bethaboræ partim Bethaniæ.

δ. Bethaboræ, ubi occurrunt

α. Occasio, morbꝰ Lazari, cꝰ patria et Sorores describunt ℣. 1. 2.

β. Facta morbi illiꝰ caā ad Xtum legatio ejusq̄ fundamentum ℣. 3.

γ. Legatoīs fructꝰ, responsum sc. Xti lætum ℣. 4.

δ. Ejus caā, amor Xti ℣. 5.

ε. Præparaō Xti ad juvandum, et consilium de reditu in Judæam festinando. ℣. 6. 7.

ζ. Discipulorum contraria sentiā ob instans pi-culum ℣. 8.

η. Confirmaō Xti ꝓpositi de reditu in Judæam qa et nullum sit piculum ℣. 9. et 10. et amici statꝰ postulet ℣. 11.

θ. Discipulorum instantia malè Xti verba inr-pretantium ℣. 12. 13.

ι. Xti plenior explicaō, qd futurum sit, qd facturꝰ sit, distinctiꝰ enarrantis, et ita

simul

simul ꝓpositi sui raoem novam allegantis petitam ab utilitate inde reditura ad ipsos discipulos ℣. 13. 14. 15.

x. Effectꝰ ejꝰ sermonis in Thoma ℣. 16.

J. Bethaniæ, ubi narratꝫ

a. Statꝰ Lazari jam à quatuor diebꝰ mortui ℣. 17. 18.

b. Facta amicorum consolantium Sorores ℣. 19.

c. Facta Marthæ, cujus recensentꝫ

1. humanitas in Xto recipiendo ℣. 20.

2. confessio de Xti potia ℣. 21. 22.

d. Promissio Xti de resuscitando Lazaro ℣. 23.

e. Error Marthæ circa sensum verborum Xti ℣. 24.

f. Confirmaõ ꝓmissoĩs suæ, à Xto factæ, q̃ n̄ tm̄ iterato idem q̃ anteà ꝓmittit, sꝫ simul q̃ jure ꝓmittat, et qs eam ob caam sit fidei ejus fructꝰ explicat ℣. 25. 26.

g. Confessio fidei in Martha

h. Marthæ de erudienda Maria Sorore, cura ℣. 28.

i. Mariæ ad Xtum accursatio, cꝰ locꝰ describitꝫ ℣. 29. 30.

k. Judæorum judicium de actu Mariæ et eꝰ instituto ℣. 31

l. Reveria Mariæ erga Xtum ℣. 32.

m. Xti 1. commotio ℣. 33. 2. inqsitio de loco Sepulchri ℣. 34. 3. lachrÿmæ ℣. 35.

n. Judæorum judicium de Xto partim quorundam verum de ejus erga Lazarum amore, partim aliorum falsum de ejus impotia ℣. 36. 37.

o. Facta

Cap: 11.

o. Facta circa Sepulchrum, cujus

1. describitur ratio v. 38.
2. mandatum Xti circa illud v. 39.
3. Marthæ Scrupulus, ibidem.
4. Ejus pro Xtum sublatio v. 40.
5. Execuo mandati Xti, dum amovetur lapis v. 41.

In secunda parte narratur ipsa resuscitatio, et eius modus, ubi narrantur

α. Xti preces confidentes v. 41. 42.
β. Sermo ad Lazarum v. 43.
γ. Effectus, qui est ipsa resuscitatio et resurrectio Lazari, simul cum circumstantijs eius v. 44.

In tertia parte narrantur, quæ secuta miraculum, ubi occurrit

1. Effectus miraculi in Spectatoribus partim bonis v. 45. partim malis v. 46.
2. Effectus ejusdem in Sacerdotibus et Pharisæis qui est consultatio eorum de Xto occidendo v. 47. ad quod scelus se excitant v. 47. eius rationes allegant v. 48. Sententiam unus illorum Caiphas nempe suggerit et rationibus confirmat v. 49 et 50. sed eius simul occultam causam annotat Eglista, ostendens illi inesse prophetiam v. 51. 52.

3. Successus

3. Successus Xti, ejusq caae v. 53. 54.
4. Judaeorum instante paschate facta et cura circa purificaoem sui v. 55.
5. Quorundam de occultaoe Xti disqsitio v. 56.
6. Pharisaeorum et Sacerdotum de Xto apprehendendo Edictum v. 57.

Primò & hic describit morbus Lazari, dicit enim is aegrotasse, nomen illud decuratum videt ex Eleasar sive El gnasar, ubi saepe X. abjicit, et tale nomen n raro occurrit in Thalmude, ut notat Cl. Ligtvoot. Patria eus describit, quando dicit fuisse ἀπὸ βεθανί, aes Bethaniensis, et putat idem ille Ligtfootus ee Bethaniam locum illum, q vocat apud Thalmudicos בית הינו beth hene, quasi dicas Domum dactylorum palmarum sc. ndum ad maturitatem pductorum, q pbabile facit eo ipso, q legit in historia Eglica, q Xto inde Hierosolymam abeunti rami palmarum strati fuerint q erant obvii, siqdem locus ille inde denominatus fuerit, erat autem tum urbs tum regio istius nominis et urbs qdem sive oppidum distabat ut dicit v. 18. quindecim stadijs ab Hierosolyma, regio istius nominis extendebat usq ad distantiam itineris sabbathici ab urbe, et erat contermina tractui Bethphage, de qbus videri potest Autor ante citatus; Hic vero locus distinctius describit, qndo vocat κομὴ Mariae et Marthae, κομὴ notat oppidum exiguum, qle ê Bethlehem vide cap: 7. v. 42. et p.d. κομὴ haec

s. oppidum

Cap: 11.

s. oppidum Mariæ et Marthæ ē ipsa Bethania, oppidum sc. illiꝰ nominis, cum Maria et Martha fuerint Lazari Sorores, eꝰdem cum ipso patriæ et habitaōis participes, conf: similem loquendi modum cap: 1. v. 45. vocatꝫ autem p. d. oppidum Mariæ et Marthæ, ut innuatꝫ ab aliquo horum facto jam notum fuisse locum illum discipulis xti, et qnam illud factum fuerit postea statim describitꝫ.

Martha et Maria st Hebræa originis vel potiꝰ Syriacæ, Martha dnam sciat, Maria amaram, ut notum ē ex hria V. T. Hæ erant Sorores Lazari et una qdem illarum commendatꝫ ab eo q fecerat circa xtum, q sc. eum unxerit pretioso unguento et absterserit capillis pedes ejus, quando hoc fecerit, inr pretibꝰ obscuriꝰ visum fuit, hinc qdam de illa illgat unctōe, q narratꝫ cap: seq 12. ita ut hic p πρόλεψιν recenseatꝫ, alij vero pbabiliꝰ putant illgi de unctōe aliqua antegressa, n unam ob raōem, tum qa cap: 12. jam Lazarꝰ inr convivas erat, jam recens excitatꝰ, et qa vox ἀλείψασα n temerè à nativa sua scaōe pteriti tpris sit abducenda, et qa vix alia raō ēe videtꝫ, cur vocetꝫ Bethania oppidum Mariæ et Marthæ, nisi q petitꝫ ab illa unctōe: Deniqꝫ qa manifestum ē ex tota hac hria, xtum hisce hoibꝰ, et hos hoes xto jam ante fuisse familiariter notos n tm, sed et amicitiæ et amoris officijs notos; Itaqꝫ videtꝫ inde colligendum ēe, unctōem illam eꝰ hic fit mentio pcessisse, neqꝫ mirum ē, cum grata adeo fuerit xto, eam repetitam

fuisse

fuisse deindè, An vero hæc unctio, et hæc Maria illa sit de q̃ legimꝰ Luc. 7. v. 37. q̃ illic vocatꝫ ἁμάρτολος sive peccatrix, et q̃ Xtum unxit n̄ unguento tm̄, sed et lacrumis, n̄ ē adeo certum, potuit ēē eadem illa, nunc conversa ad Xtum, et à peccis suis, postq̃ inceꝑat nosse qua in re vera felicitas sita sit, et meliorem partem elegerat, ut ē Luc: 10. v. 42.

Id q̃ egerunt Sorores hæ, ē Legatio ad Xtum ut illi nunciarent morbum fratris, Emphaticè eum scabāt ut hic narratꝫ v. 3. Xtum n̄ tm̄ dnum vocant κατ' ἐξοχὴν sc. sed et fratrem suum vocant Eum quem diligit ipse, illud ꝑtinet ad testandum fidem et reverīam erga Xtum, hoc vero ad extorquendum q. auxilium amicitiæ et amoris jure, qmdm̄ oīa eo faciunt, ut testarentꝫ se agnoscere divinam in Xto potēam, q̃ poīt si velit ægrotos sanare, revera enim ipsum ꝑ Messia q̃ntum liquet agnoscebant, quem Maria unxerat, etsi eadem illa sit hrīa q̃ narratꝫ Luc. 7. ad quem dum anxia erat conscīa ob pecca, et lacrymas uberrimè exprimeret, accurrebat consolaōis et auxilii caā circa fratrem, hoc ipso testantꝫ amorem et debitam benevolīam, dū eꝰ morbi sensu tanguntꝫ, et de illo sanando sunt sollicitæ: Ita agunt q̃ decet, et quod lex naā postulat, uti enim Jacobꝰ vult, aliorum precibꝰ caām suam velint commendari Deo, ita aliorum officium ē ꝑ.d. ut ꝑ alijs orent, et imprimis ut omnia ordine fiant, hoc officii incumbit cognatis et consanguineis.

Neqꝫ

Cap: 11.

Neq3 frustra fuit illa ad Xtum legatio, uti vene-
rat ad consolandum lugentes, ita hos et solat pdictione
læti, et eventq morbi hujus, indicato simul fine istius
beneficii, imo et caa; Solat eo q affirmat infirmitatē
eam n ee ad mortem, dupliciter hoc illgi pt, ita sc. ut
cogitari poet n moriturum Lazarum, v n mansurum
in morte, ut illud πρὸς θάνατον sit ad mortem per-
petuam s. diuturnam, et posteriori hoc sensu illgndum
fuisse pbavit exitq, q solet optimq ee pphetiarum Inr
pres, ante quem pleraq sunt ænigmata; Saltem hoc
inde colligere poterant, futurum ut remaneret frater
Lazarq in terra viventium adhuc cum ipsis; Ita demon-
strat Xtq neminem frustra auxilii caa ad ipsum venire,
et si qs qrat in ipso et apud ipsum vitam eam inven-
turum, ea e pmissio dei, fore ut qsqs eum invocet in
die angustiæ, exaudiat.

Simul tn indicat Xtq, quo fine infirmitas hæc
et ut Eventq docuit ipsa mors Lazari sit mutanda in
vitam sc. pp gloriam dei, et spealiq gloriam Filii dei;
Gloria dei notat tum virtutes dei, ob quas oibq ere-
aturis e pstantior, summam dei pfectoem, soli deo
ppriam, tum virtutum divinarum demonstraoem per
opa, deniq inde resultantem in ajis houm de deo existi-
maoem, atq ita manifestum e, deum oia agere pp
gloriam suam, Coelum et oia opa facta st ad enarrandā
dei

Dei gloriam, æternam potiam et divinitatem Ps: 19 et Rom: 1. et grãæ finis ẽ laus gloriæ grãæ Eph: 1. Sunt opa nãæ totidem argta q̃ psuadent de dei virtutibꝰ et impr. in consilio grãæ deꝰ intendit gloriam suam q̃ ꝑ peccum abnegabat, illum enim ordinem in quo oĩa primum erant condita ad gloriam dei, per grãam deꝰ voluit restituere et voluit singulari raõe se n̄ tm̄ demonstrare summe sapientem et potentem, sed quoq; glorificari ut deꝰ Triunꝰ, atq; ita Xtꝰ hic docet hoc quoq; opꝰ fieri ad gloriam dei, ut filiꝰ dei ꝑ id glorificet, ostendens gloriam Filii ẽe gloriam dei, gloriam dei, gloriam filii, ꝑ deum allgit Patrem sive primam personam, q̃ singulari raõe Oeconomicè insignit nõe dei, ꝑ filium dei secundam psonam, raõ autem, cur gloria dei sit gloria Filii supra exposita fuit à Xto cap: 5. et 10. sc. qa unum sunt, Pater in filio, Filiꝰ in Patre, et qa q̃ Pater facit, Filiꝰ similiter facit, ita ut Xtus hic n̄ obscurum suppeditet divinitatis suæ argtm, dum docet gloriam dei ẽe suam gloriam, et utiq; singulari raõe in regno grãæ glorificandꝰ erat filiꝰ post exinanitõem, ut ipse docet cap: 17. v. demonstrandum erat ipsum ẽe verum deum et redemtorem nrum ẽe Factorem nrum, ꝓter quem n̄ ẽ Salvator Es: 43. v. 11. et cap 54. hinc vocat κατ'

ἔμφασιν

Ἐμβαθεν dignus gloria 1. Cor. 2. et Rex gloriæ Ps. 24. idem & hic docet q cap: 2. v. 11. et cap: 9. v. 3. ubi de eo et locuti sumus. Cap: 11.

Et dum docet Xtus finem futuri miraculi ee gloriam dei et gloriam filii dei, ostendit simul divina potia et graa futurum, ut n sit infirmitas ista ad mortem, imo sua potia hoc futurum, nam deus ideo filius dei p illud glorificandus erat, qa erat argtm futurum divinitatis eus inde cognoscendæ, qmdm plene cognoscat gloria filii, qndo oes mortuos resuscitabat tandem, docemur illo ipso illum finem debere ee nrum, q e dei finis sc. gloria dei, ut qcqd agimus, agamus in noe dei et Xti ad gloriam ejus 1. Cor. 10. et Col: 3.

Quid verò movit Xtum ad dandum tam optatu responsum indicat v. 5. Amor npe Lazari et Sororum eus, Amor n unius grris, e amor benevoliæ q dicit amore benefaciendi, e et amor complaciæ, q dicit apprabaoem morum et opum alterius, uterq hic conjungi debet, amabat illos amore benevoliæ, hinc remiserat illis nominatim Mariæ pecca, et hinc illæ ipsum vicissim amabant, et ita erant Xto grati, ita enim cogitandum e, ut docet Johannes 1. Epl. cap: 4. Eum q amat deum et Xtum, atque adeò illis gratus e, prius amatum fuisse à deo et Xto, qmdm in antecedd. visum fuit, ee ab amore dei et ejus effectu, institutoe et tractoe dei q veniamus ad Xtum, v: 5.

et ita

et ita grãæ in Xto participes fiamꝰ cap: 6. imo qui spualiter resurgit, excitatꝰ ē vi vocis filii cap: 5. ita sc. certi ēē pmꝰ de amore Xti, certi et sumꝰ de auxilio, supra enim docuit cap: 10. neminem ēē q poīt suos eripe ex manu sua, et Paulꝰ affirmat, nihil nos pōe ab illo amore separare sed nos plꝰ quam Victores ēē p eum q nos amavit Rom: 8.

Interim differt Xtꝰ auxilium, mansit enim in loco illo ubi erat adhuc p biduum, tpra enim et opportunitates suæ potestati et dispositioni reservat, eo tpre, loco et modo succurrit, q mxē convenit cum sapientissimo ejus consilio, nrum ē patienter exspectare et psolari, neqꝫ festinare, suo tpre implebit Deꝰ pmissa sua, etsi vero differat, n tn denegat auxilium, dicit enim discipulis suis, dein abeamꝰ in Judæam ℣. 7. sc.

℣: 7. ut opꝰ illud pficeret, eꝰ pphia extat ℣. 4. et ex morbo Lazari nasceretꝫ maa cognoscendi gloriam dei et filii dei, et impr. in Judæa debebat Deꝰ, et filiꝰ dei glorificari, pmissum erat, illic gloriam dei visum iri, ut poīt Ecce Deꝰ vester, Et ubi antea gloria dei conspiciebatꝫ ex nube supra propitiatorium, illic manifestari debebat is, in quo habitabat plenitudo deitatis corporalr tq. in tabernaculo, et eꝰ gloria videri debebat ut unigeniti à Patre pleni grãa et veritate, et ex eꝰ plenitudine electi oēs et credentes accipent grãam p grãa qppe q erat futurꝰ

turg ipse verum ἱλαστήριον Joh: 1. v. 14. et seqq. et Col: 2. hinc in Judæa et nominatim Hierosolymæ sæpius comparuit, ubi et pati et mori debebat, ut sua morte vitam ovibus suis pararet. Cap: 11.

Hoc vero ingratum erat discipulis, quos tere-bat memoria præteritarum insidiarum, infestorumque conatuum quos Judæi demonstraverant quando Xtum lapidare aggre-diebantur v. 8. hoc enim argto dno suo et doctori dis-suadent reditum in Judæam, judicantes æquum, ut vitet periculum et saluti suæ consulat, qq n obscure eo ipso produnt metum proprium, ipsi enim ut erant futuri socii itineris, ita quoque prævidebant se futuros Socios malorum, si q eveniant, qq hanc raoem taceant, uti solent hoes plerumque eorum q agunt v n agunt justas caas allegare in speem, et veras, q sæpè st spes v metus proprii commo-di et incommodi, tacere, et impr. favorabilis et laudabi-lis ille prætextus solet qri, q petitur à caa dei et Xti, cum ipsa conscia eos doceat, impr. vero verbum et Eglium finem actoum oium debere ee dei gloriam et normam dei præceptum, unde videri volunt multi dum affectibus suis et concupiscijs serviunt, tn dei et Xti caam agere, ita legimus Xtum et à qbusdam annunciari p Κάβει Phil: 1. v. 18. simul in-nuunt discipuli quam difficilè sit Xtum seq, et Xto con-stanti fide atque amore adhærere, in rebus dubiis atque ad-versis, et ubi patiendum e aliqd p noe Xti, hinc q Xtum profitentur et Xtianismum sæpe luctandum habent cum affectibus

v: 8.

suis

suis, qbꝰ in hanc v̄ illam partem transversi aguntꝫ, dum v̄ bona quædam et jucunda alliciunt, v̄ mala et ingrata quædam absterrent et à recto tramite deflectunt.

Sed xt̄ꝰ docet discipulos suos, qōo muniendus sit aīꝰ triplici velut ære, contra oēs adversꝰ casus,

N: 9. hunc sc. murum aheneum ēē, si q̄ agimꝰ v̄ n̄ agimꝰ ea agamꝰ tq. in die et in luce, ēē enim duodecim horas diei, et si q ambulet in die, illum n̄ offendere qa lucē hꝰ mundi videat N. 9. scans, si qs q̄ agat ex officio, ut sciat eꝰ autoritate et jussu agat, atqꝫ adeo eꝰ autoritate et potīa poīt ēē tutꝰ et securꝰ illum intrepide poē ꝑgere in suo ꝓposito et instituto, et poē ēē certum de felici eventu, lux enim ostendit viam, et ostendit simul q̄ ad dextram st̄ avia et devia, eꝰ ope & videmꝰ quo et qua eundum sit, itaqꝫ lux mentis ē cogn̄io eꝰ veritatis, q̄ ē norma veri et falsi, recti et pravi, honesti et inhonesti, atqꝫ adeo partim dictamina conscīæ, partim verbum dei erudiens nos de vl̄tate dei, si qs in illa luce ambulat, atqꝫ ita opam dat, ut q̄ agit v̄ n̄ agit ea agat v̄ n̄ agat ex ꝓscripto conscīæ et verbo dei, atqꝫ adeo in nōe et scdm vl̄tatem dei, is inoffenso pede ambulat, et impr. si novit horam suam et diem, si attendit npē ad tpra et opportunitates, qbꝰ cum deꝰ vult uti, hoc enim ē eꝰvis dies de quo qvis deo respondere debet, n̄ st̄ enim tpra nra ss dei, uti neqꝫ ipsi nri sumꝰ ss eꝰ à quo creati sumꝰ, q nos conservat, deniqꝫ

q nos

Cap: 11.

q nos redemit et emit, unde sollicitè tps redimendum impr. ubi dies mali st, ut pbemus q sit vltas dei Eph: 5. Quando verò ad eum modum Xtus respondet, docet tum qd sibi agendum, tum qd discipulis agendum sit, et quo clypeo tum se ipsum armet, tum illi munire se debebant, non obscure enim innuit, se nihil metuere qdiu occupetur in opibus Patris sui, et nihil sibi pōe evenire mali, nisi volente Patre, imo se nosse horam suam, neq fieri pōe, ut ante eam ullus dolus v ulla vis contra ipsum valeant, atq adeò sibi utendum ēe tpre ad pagendum mandatum q accepat ab eo à quo missus erat, uti jam docuerat cap: 9. v. 4. in hisce se versari cum voluptate, hunc ēe cibum suum dixerat cap: 6. hoc sibi tam jucundum ēe, quam sit frui luce diei, et fieri n pōe ut offendat, quando dum dies sit, ambulet in luce.

Simul hoc raōe officii sui monet discipulos, ostendens n ēe qcq ab ipsis considerandum, nisi hoc solum, an dies sit, q ipsis sit laborandum, et ut qdiu dies ē id agant ut ambulent in luce, hoc ē ut habeant testimonium bonæ consciæ et verbum dei, viæ duces, n verò cogitandum qd mali bonive sit eventurum, neq adeò ppea qcq fieri v n fieri debere, imo fieri n pōe, ut mali qcq eveniat illis, sed ad hunc modum ambulent in luce, consciam rectè factorum et certitudinem de vltate dei ipsis p clypeo fore contra oia mala, et impr. fieri n pōe, ut si se sequant q toties dixerat se ēe lucem

mundi

mundi, offendant, se enim ut veram lucem ipsis quoq viam monstraturum, q̄ ipsis salutaris sit futura, uti hoc et posteà discipuli ꝓbarunt, quando gavisi st̄, q patiendum ipsis eet in iaa dei et xti sedm vltatem dei Act: 5. Itaq oibꝫ suis discipulis & oibꝫ fidelibꝫ idem commendat, q si rectè ad ajum revocent multo majori jure dicere potuerunt quàm Ethnicꝫ Poeta de viro forti;

Si fractus illabatur orbis
Impavidum fierent ruinæ.

Et talis constia et fortitudo in malis egregie repræsentatꝫ Hab: 3. uti Aplꝫ ipse quoq dum certꝫ erat de dei vltate lætꝫ lubensq libamen fiebat Phil: 2. et graam judicat ee, si cui detꝫ n̄ tm̄ in xtum credere, sed et pati ꝓ illo Phil: 1. q enim certꝫ ē de amore dei et xti in oibꝫ adversis ita gloriari pt, ut fit Rom: 8. v. 35. et seqq. id & agendum ante oia, ut habeamꝫ bonæ conscientiæ testimonium.

Contra verò docet xtꝫ, q si qs ambulet in nocte fle offendat, qa inqt lux n̄ ē in illo, ~~[illegible]~~ quod attinet verborum constructoem, illud τὸ ἐν αὐτῷ videtꝫ respicere ad versum pced: ubi dicitꝫ, videt lucem mundi q ambulat die. Igitꝫ ut hic sit, qa lux n̄ ē in illo sc. mundo, ut ita n̄ poit lucem mundi videre, ut antea dixerat; Res ipsa unde petitꝫ metaphora ꝑ expiam nota ē, lux enim revera ut ē viæ dux, ita q illo duce caret, fle errat, et in avia et devia delabitꝫ, neq minꝫ luce indigemꝫ ad opandum q ad ambulandum, hinc neq rectè opari sine luce pmꝫ, spiritualiter

Cap: 11.

ritualiter & nox notat statum ignoriæ, ut lux sciæ, et
qdem uti lux n̄ notat oēm pmiscuè sciam, sz in Emphasi
eam, q̄ ē recta norma opaois, et hinc porrò dux ad ve-
ram felicitatem; Ita nox et tenebræ impr. notant igno-
riam illarum rerum et veritatum, quas oportet cognoscere
et amare, ut rectè opari et deniqs fieri felices poimus,
atqs adeo veram veri dei et veræ religois ignoriam, igno-
riam primi veri in nāa et in grāa, et ignoriam sumi
Boni et mediorum, p q̄ datr pvenire in commuōem et
possessōem summi Boni; Saltem defectum sciæ harum re-
rum talis q̄ sit conjuncta cum earum amore, in Scra e.
eam veritatem dicitr qs ignorare q n̄ recipit cum amo-
re 2. Thess. 2. et talis ignoria ē in eo, q neqs ut opor-
tet, attendit ad dictamina consciæ, neqs ad testium verbi,
ut sciat q̄ sit vltas dei, et qd faciendum v̄ n̄ faciendum
sit, et qōo faciendum sit, q faciendum ē, qdqs eligendum
aut reprobandum, x q n̄ id agit ut pvio accurato exami-
ne, clare et distincte q̄ntum pote illgat qd sit verum
et bonum, atqs adeo oīa agat cum bona conscia, certus
de divino beneplacito, talis enim nerio impingit et of-
fendit, fieri enim neqt ut n̄ incidat in errores et pecca,
utroqs enim modo ostendit hōo, q̄ndo pversè judicat et
pversè agit; n̄ pt autem n̄ pversè agere et judicare,
q destitutus ē luce illectus, q̄ reqritr ad id, ut vltas, q̄
sua nāa, ut Philosophi loquuntr, cæca ē, rectè judicet,

et

et rectè operetur, atque adeò quod debet esse norma judicii de vero et de bono, et omnium actionum voluntariorum, quae judicio conformari debent, unde tota corruptio saepè vocatur ignorantia Dei, ignorantia viarum, praeceptorum Dei, et quod idem est, tenebrae, nox et quae sunt similia; Ignorantia enim est principium omnium perversarum operationum voluntatis, et non potest esse quod non operatur cum bona conscientia, verè jucundè vivere, ut sc. gaudium illud sit solidum et constans, quia illud niti debet recto judicio, de communione cum vero bono, illud autem niti debet testimonio conscientiae duplici, tum de eo quod faciendum est, ut veri boni participes fiamus, tum an ea ipsi fecerimus, et horum nihil in ignorantia locum habet, unde rectè dicit Christus, eum qui ambulat in nocte, offendere, quia non videt lucem mundi, ut pateat, ignorantiam impr. fugiendam, et ut liberari possimus ab erroribus et peccatis, necesse, ut liberemur ab ignorantia, atque ita transferamur ex regno tenebrarum in regnum lucis ut loquitur Scriptura, ita Christus supra dixit cap: 8. veritatem, hoc est, veritatis cognitionem et amorem, liberare et vere liberum facere, et cap: 17. orat, ut Deus velit suos sanctificare in veritate, et renovatio ad imaginem Dei fit per cognitionem et amorem veritatis Eph: 4. Col: 3.

Cum hac ratione exposuisset causas abitus sui s. re-
V: 11. ditus in Judaeam, et simul discipulorum suorum animos corroborasset, exponit ipsis causam et propositum istius itineris ac finem deniqui, Causa erat ut est v. 11. Mors

Lazari

Lazari, ꝓposuerat & eo fine eo ꝓficisci ut illum exci-
taret, Lazarum vocat amicum suum et suorum; Ami-
cꝰ qs sit notum ē, is sc. q mutui amoris vinculo col-
ligatꝰ ē cum aliquo, mutuꝰ autem amor consistit in mu-
tua benevolīa et affectu ac complacīa, idqꝫ et qdem ꝓ
nāa eorum q se mutuo amant et amantꝫ, si enim amor
sit inr impares, n̄ pt mutuꝰ ille amor ejusdem nāæ ēē
cum debeat æstimari ex nāa objecti et subjecti, si benefa-
cere n̄ poimꝰ illi quem amamꝰ, talis amor benevolīæ non
habet locum ꝑ quem illi benefacere velimꝰ, sꝫ amor æsti-
maōis, complacīæ, obedīæ locum habēt, si vero q amatur
indigeat auxilio, et q amat ꝓstare id pbit n̄ ē amor
verꝰ, nisi demonstretꝫ eo ipso, qꝫ et benè velit et benefa-
ciat quem amat, et talis amor quo Xtꝰ Lazarum amabat
q in Emphasi dicit in Xto vltatem salvandi ꝛ exhibendi
salutem et media salutis, uti in supp. et suo loco vidi-
mꝰ, sc. Lazarꝰ ita n̄ poterat Xtum amare, nisi in qntū
in diebꝰ carnis suæ et indigebat aliorum auxilio, sꝫ amor
hic erat is, quo in Xtꝰ cupiebat inveniri, et ipsiꝰ favore
frui, et illi quoqꝫ placere, faciendo ea q̄ ipsi grata erant;
Itaqꝫ Xtꝰ eo ipso indicat, qlis sit affectꝰ suꝰ erga eos,
q ipsum amplectuntꝫ, qlis sc. ē amici erga eum quem amat,
et quem verè et hinc constanter amat, ut si certi simꝰ
nos ēē amicos Xti, certi ēē poimꝰ, nobis nihil deēē poē
eorum, q̄ ad vitam et pietatem nerīa sunt, vidimꝰ enim

cap: 1.

Cap: 11.

cap: 1. Xtum ee plenum grãa et veritate, et cap: 10. Xtum oves suas pascere et defendere, imo p mortem à morte liberare, atq ita ut nemo poit eos eripe ex manu sua, et ita oes fideles st amici ipsiq, et impr. in N. T. tractant ut amici et n ut servi vid: cap: 15.

Sed vocat Lazarum n suum tm amicum, sed discipulorum quoq suorum, qa n pnt n fideles se mutuò amare et qdem in Xto, ut q st unig Xti membra et mutuas sibi opas pstare debent, charitas enim p quam fides e ἐνεργὴς et p objecto habet pximum, et mxè fratres ut e 2. Pet: 1. et sine hoc amore ois pfessio fidei e inutilis et vana vide 1. Cor: 12. et 13. adeo ut amor dicat vinculum pfectois. Itaq medium s. argtm, quo certi ee pmq nos amari à Xto, et Xtum ee nrum amicum, et si amemq Xtum et Xtianos, inde enim scimq, q ipse nos prior amaverit 1. Joh: 4. si sc. sit verq amor ille, et n verbis tm sed opibq demonstret.

Lazari mortem voce molliori indicat, vocans eã Somnum; Somnum si consideremq e ille statq quietis, et ita mors dicat, qa in ea e qes à laboribq Apoc. 14. Sed qa Somnq dicit quietem q ordinat ad opaões, atq adeo excipit à vigilia, hinc mors Somnq vocat, qa dat resuscitão ex morte; Impr. Q mors fidelium e qes, qa ita qescunt à molestis laboribq, et resuscitandi sint suo tpre ad vitam æternam, et jucundissas opaões in com-

muões

muõe dei beata, hinc videmꝰ ita vocari 1. Cor: 15. 1. Tim: 4. Ps: 17. etc. Etiam ꝓfani Scriptores soliti fuerunt mortem Somni nomine vocare, et eam dicere Somni Sororem, qq resurrectoĩs ignari ꝑpetuum somnum vocaverint; Et hoc sanè fidelibꝰ consolaõi ẽ, q sciant mortem, q̃ in se ẽ rex terroris, ꝑ graãm dei ꝑtinere ad ipsorum bonum, ut sc. evigilent ad vitam beatam.

Cap: 11.

Et xtꝰ hoc voluit miraculo scare et obsignare, hinc ꝓficiscebatꝫ ad resuscitandum ex Somno hoc Lazarum, x ad restituendum in vitam, scans sibi tam fle ẽẽ resuscitare mortuum, q nobis ẽ excitare dormientem, s. enim xtꝰ resuscitet ex morte spuali s. ex morte cpr̃ali, potenti vrbo, quo oĩa condidit hodieqꝫ portat Heb. 1. v. 2. 3. id pagit, hinc supra audivimꝰ cap: 5. ad vocem suam resurrecturos mortuos et revicturos, m ẽ enim potr̃a eꝰ insupabilis et nullis finibꝰ clausa, dicit et ẽ, jubet et stat s. exstitit, ut Scr̃a loqtꝫ. Sed simul videtꝫ innuere se facturum, ut evigilet n̄ tm̃ q ad eps, sed et q ad mentem Lazarꝰ, Somnꝰ enim ꝑtinet eò, ut reddat et refocillet vires, ut poimꝰ eò meliꝰ opari, et pares ẽẽ laboribꝰ, et p.d. Lazarꝰ miraculose ex morte cpr̃is resuscitatꝰ, multo alacriꝰ postea et laboraturꝰ erat in ope dñi, qdiu fruiturꝰ erat luce hꝰ mundi tq. in die, ut antea loquebatꝫ xtꝰ

Hoc cum audirent discipuli, neqꝫ satis sensum verborum xti assequerentꝫ, inde arripuerunt occaõem no-

vo

novo argto Xtum dehortandi à pposito redeundi in Judæam,
V: 12. q petunt ab itineris illius inutilitate V. 12. neq enim si
dormiat Lazarus, necee ē, ut Xtus ad eum excitandum eo p-
ficiscat, cum piculo vitæ suæ et suorum; Si inquit dor-
mit, salvabit, v. convalescet à morbo, qa plerumq pla-
cidus Somnus ē indicium deficientis morbi, ita dum videntur
consulere quieti et securitati Dni sui, revera consulunt se-
curitati suæ, et ostendunt q fle hōo, ubi commodum aliquod
v incommodum pprium sperare pt ex negotio aliquo, ita
illud in hanc v illam partem inrpretat, neq soleat judi-
cium eius manere incorruptum et purum, ut impr. cavendū
sit ut has judicii caas procul habeamus, et n res nobis et
nris cupiditatibus subjiciamus, sz nos rebus, et ne judicemus
de ulla re, put nobis commoda v incommoda ē, sz scdm
ipsius rei naam, et claram et distinctam pceptoem, et in re-
laoe ad usum quem habere pt, tum respu gloriæ divinæ,
tum ædificaois aliorum, ostendunt simul hi discipuli stu-
piditatem suam circa verba Xti, quorum sensum n illgebāt,
donec Xtus aptius explicaret, typum hoc ipso exhibent hois na-
turalis s. potius ajalis ψυχικȣ, q n capit ea q st Spus,
donec p Xtum illuminet 1. Cor: 2.

V: 13. 14. Et Xtus horum stuporem et ignoriam erudivit,
quand cognito illorum errore aptè dixit mortuum ee
Lazarum, quem illi falsò putabant dormire V. 13 et 14.
q hic contigit, id in Judæis commune vitium fuit, sc. q
hærerent

hærerent in verborum divinorum cortice, et hinc metapho-
ras n̄ illexerint, indè ē, q̄ q̄ deus locutus fuerat de regno,
Sceptro, throno, gloria, pace, divitijs, cibo, potu et similibus,
illi carnaliter illgerent, et ita falsam formarent xti et
regni eius ideam, atq; adeo cum veniret, eam ob eaam re-
jicerent, quod n̄ conveniret id q̄ in ipso conspicuum
erat cum ipsorum exspectaōe, ut supra impr. cap: 1. v.
11. vidimus, Semp̄ & ne in similes errores incidamus, cogi-
tandum ē verba xti ēe Spūm et vitam, et habere πνευ-
ματικὴν δήλωσιν. cap: 6.

Liberantur ab hoc errore p̄ ipsum xtum, qui
aptè locutus fuit posthac de Lazari morte, et simul osten-
dit ob q̄ raōem ipse n̄ citius pfectus fuerit ad ipsum re-
suscitandum, sc. n̄ casu mortuus erat, ss uti antea dixit
v. 4. ad demonstraōem gloriæ dei et filij eius, ita cum non
glorificetur deus et Filius eius, nisi gloriam illam hōes agnoscant,
hinc ipsorum caa hoc quoq; fieri, q̄ et mortuus sit et re-
suscitandus, ut npe credant, hæc enim duo inseparabili nexu
plerumq; cohærent, gloria dei et ædificaō hōum, dum enim
hisce gloria dei manifestatur illi ad eam agnoscendam et ce-
lebrandam excitantur, et in spēe necēe erat, ut discipuli
xti, Magistri et dni sui gloriam cognoscerent, ut inquam
experimentis cognoscerent id q̄ xtus posteà de se pdicat,
q̄ Ipse sit resurrectio et vita, ut in ipsum crederent,
et cum πληροφορία annunciarent, ut et illi p̄ ipsorum

sermonem

sermonem crederent, et vitam haberent in Filio, et sanè hæc res ad fidem in Xtum tum generandam tum confirmandam admodum idonea erat, eò ipso enim ostendebat Xtus luculentis indicijs sciam et potiam suam, sciam q nosset mortem Lazari, cũ n̄ nisi morbum legati nunciarant, et q nosset mortis illius eventum, quem pdixit q̃ndo dixit se ire ut resuscitaret illum, potiam quando illum resuscitabat, et ut utrumq clarius discipuli cognoscerent, moras fecit, ne putarent fortè, apoplexia aut alio morbo correptum ẽẽ, si subito revivisceret, ut ipse manifestò innuit, quando dicit se gaudere, q illic n̄ fuerit.

Et modus ille quo Xtus hoc pponit, indicium ẽ amoris Xti erga suos, dicit enim se ipsorum caã gaudere, facitq adeo suorum caam, antea enim amicos illos vocaverat, et ostendit nunc in eo suum erga illos amorem conspicuum ẽẽ, q ipsos pmoveat ad fidem, indicans npe eadem opa fidem ẽẽ rem talem, q̃ sit gaudii caã, tum ijs q eam habent, tum amicis illorum, vidimus enim supra, fidem ẽẽ viam ad vitam æternam, q enim credunt in Xti noen, iis datz potestas, ut fiant filii dei et p talibus se gerant cap: 1. v. 12. atq ita dilexit deus mundum, ut dederit filium eo fine, ut credentes in ipsum habeant vitam æternam cap: 3. v. 16. credere enim in Xtum ẽ, ut statim videbimus, credere q ipse sit resurrectio et vita, et credendo ipsi uniri, et p ipsum ad vitam æternam resuscitari, ut merito admirari

mirari et celebrare Xti erga suos amorem et circa suos curam debeamus, et id agere ut de amore ipsius et cura persuasi simus et consolaõem habeamus. Cap: 11.

Excitat et discipulos suos, ut secum iterum ingrediantur, ut sint Spectatores sc. miraculi illius quod perpetrandum erat, tum ad demonstrandam gloriam Dei et Xti, tum ad confirmandum ipsorum fidem, quõ ostendit Xtus opus ẽe, ut n̄ negligamus ullam occaõem, q̄ detur contemplari Dei et Xti gloriam, et nos ipsos ædificare in sancta et salutari fide, atque adeò opus ẽe, ut impr. cognita nobis opa Xti sint, neque Xtum eo fine ubique operantem et patrantem miracula videamus, ut in ipsum credamus et vitam habeamus.

Hinc Thomas pro se tulit obfirmatum jam ẽe suum contra pericula aĩum, et promtum ad comitandũ Xtum, adeo ut et discipulos excitaverit et hortatus fuerit n̄ obstante periculo mortis, quod contemnere visus fuit, si verbis eius credimus v. 16. Certè si ut jacent verba illgamus, scant promtitudinem animi ad obeundum et cũ Xto mortem, qq sint qui putent verba hæc ita explicari põe, ut indicent metum mortis, quasi dicere vellet, si visum illi ita fuerit periculo mortis præsentissimo se eo modo exponere, age, cum ipso expiamur fortunam, ss n̄ ẽ necessè eo trahere verba hæc, qd enim obstat, quo minus cogitemus Xtum dum adhortatus ẽ suos ad se sequendum, et animum illis promtum ad obsequendum dedisse, atque adeo Thomam verè habuisse propositum ad obsequendum et adhærendum V: 16.

hærendum xto et n̄ deserendum, etsi moriendum sit cum ipso, si enim verè credidit in xtum, cumq; habuit p vero Messia, n̄ potuit dubitare de felici oium periculorum et adversitatum exitu, certum enim erat ex pphijs, Messiam triumphaturum de oibꝫ suis et suorum hostibꝫ; Et sanè talis ee debet oium discipulorum xti, oiumq; adeo xtianorum animꝫ, ut n̄ detrectent et mori p noe xti, voluit enim xtꝫ, ut judicarent se ita beatos fore Matt: 5. et videmꝫ talem animum in Aplis Act: 5. in Paulo Phil: 2. in oibꝫ inde à Stephano Martyribꝫ, q gavisi st sibi datum ee n̄ tm̄ credere in xtum, sed et p ipso pati Phil. 1. certi, futurum, ut si cum ipso patiantꝫ, et cum ipso regnēt, et nulla pericula, ne mortem qdem ipsos separaturam ab amore dei in xto, ut plixè docetꝫ Rom: 8.

Neq; ipse tm̄ Thomas illum animum p se fert, sed condiscipulos quoq; ad eandem constiam adhortatꝫ, et hoc ipsum decebat, siqdem se demonstrare vellet verum xti discipulum, ita enim debebat n̄ tm̄ fideliter dno suo adhærere, sed conservos quoq; suos ad constans obsequm adhortari, ut oium ē in amore alios observare ad παροξυσμὸν ἀγάπης et bonorum opum Hebr. 10. ut ita ex mandato xti, fratres nros confirmemꝫ, hoc oe eo nititꝫ, q n̄ poimꝫ aliàs conservare commuoem cum xto, si μετ' αὐτῶ cum illo, ut Thomas hic loqtꝫ, volumꝫ æternum vivere, debemꝫ et cum ipso mori velle, et nunq ab illo separari velle, & debemꝫ illic ee, et in eo statu ee, ubi et in quo ipse ē,

si ipse

si ipse ita velit, ut hic diserte jubebat ut sequerentur, certi, s. cum ipso vivamus s. moriamur s. in adversis s. in secundis ipsi adhæreamus nos in eius commuoe beatos fore. Cap: 11.

Sequuntur nunc ea, quæ pacto itinere gesta sunt Bethaniæ v. 17. ubi primò narratur, quo in Statu Jesus, cum eo veniret, invenerit Lazarum et Sorores, illum sc. mortuum, has in luctu, imo non tantum mortuum dicatur invenisse Lazarum, sed jam à triduò sepultum, p.d. Christus studio tamdiu exspectavit, ut miraculum eo esset illustrius, ut supra quoque monuimus, et ut vere agnosceretur mortuus, quod ob causam quidam Judæorum dicunt, non fuisse licitum sepelire mortuum nisi post septuaginta duas horas, siquidem tum omnes motus in corpore judicari debent cessare, et saltem hic jam minimum ultra id tempus mortuus fuerat, ut si revivisceret nemo dubitare posset quin verè mortuus fuisset. v. 17.

Quo loco hæc facta sint, et quis fuerit eius situs respectu Hierosolymæ dicitur v. 18. distabat quindecim stadiis v. duobus milliaribus Judaicis, annotatur hoc ut pateat, non sine periculo eo ivisse Christum, quem toties Scribæ et Pharisæi Hierosolymis persecuti fuerant. v. 18.

Sorores in luctu deprehendebat, sed non solas, verum cum magna turba Judæorum, qui venerant ad eas consolandum, p.d. pro more Judæorum, de quo videre est apud Cl: Ligtvootum, uti et hunc aliosque modum sepeliendi, quibus recensendis prolixi inhærere, nostri non est instituti, hæc quatuor præcipuè

notat

notat Cl: Ligtvootg 1. q consolaturi invenire debuerint lectos depressos et humiliatos. 2. q summo loco sedere debuerit lugens ex Joh: 19. 3. q nemo loq debuerit, nisi lugens silentium rumpet ex Job: 2. 4. q discedere debuerint, saltem cessare à consolando, si lugens nutaret capite, sicq indicaret se n̄ amplius indigere, q et formulas quasdam consolatorias recenset.

Saltem inde patet q in luctu fuerint, neq ois luctg est illicitg, vult enim Deg, ut rem quamq suo æstimemg pretio, Et si charitas postulat, ut lugeamg cum lugentibg, p̄nt et ee justæ lugendi caæ, atq etsi mors eorum, quorum vita nobis utilis ē n̄ contingat nisi vltate Dei, ideo tn̄ n̄ desinit sæpè ee respū nr̄i malū qd, q nos sæpè pmg considerare tq. ob pecca et nr̄a immissum et ita æquum ē, id serio ad animum revocare, et tum ob mortem, aliaq mala, tum ob caas mortis et malorum lugere, et ita testari, q sentiamg Dei manum castigantem, sed moderatg debet ee luctg xtianorum, n̄ debemg lugere tq. illi q spem n̄ habent 1. Thess: 4. v. 13. sed ut q sperare pmg, de pijs saltem quos npe judicio charitatis tales judicare debemg, q p mortem intrent in gloriam, et sint et ex morte cpris resurrecturi, et tandem inducendi cpre glorioso, unde et Aplg loc. cit: v. 18. hisce sermonibg et argtis vult ut nos ipsos et alios consolemur.

Et

Et uti luctus pt ee justus, ita charitas postulat, ut lugentes consolemur, atq adeo dolorem mitigemus, hinc n vult tm Aplus ut gaudeamus cum gaudentibus, ss et fleamus cum flentibus Rom: 12. v. 15. charitas enim afficitur aliorum malis et tq. suis, siqdem charitatis sit, ut illi quem amamus, q pmus bona, et optemus et pstemus, et mala quantum pote, avertere studeamus, minimum ut in malis eum consolemur, et hac saltem raoe mala mitigemus et leniamus, ss debent argta consolaois pia ee, et peti ex justis cais, alias temerarii eemus Consolatores, et uti muniri aius debet ad patiam in malis, et contra mala p fidem et spem, ita ad fidem et spem consolando excitare debemus, et oia debent eo tendere, ut doceamus alios humiliter se ipsos subjicere divinae providentiae et potenti dei manui. Cap: 11.

Sed magis opa pretium e, ut nunc videamus xti colloqum cum defuncti Sororibus, q miraculo pmisit, Occaoem illi colloqo dedit nuncium de xti adventu et accursus primo Marthae, tum Mariae ad xtum, Martha enim qprimum audivit adventare xtum, obviam illi ivit, domi interim considente Maria v. 20. qoo manifestum fecit, qua veneraoe xtum psequeretur, qdqs de ipso sentiret, q et in ipsa ad xtum legaoe et sermonibus, q hic narrantur, abundè patet, Certè factis verbisqs testatur, q credat ipsum ee Messiam, et Filium dei, quem pmiserant Prophetae et v: 20.

in

in mundum venturum prædixerant, ut ē v. 27. hinc n̄ mirū q̄ advenienti ad ipsam Xto occurrit, veri enim Israe-lita oēs erecto collo et capite Xtum exspectabant, et cū ipso ut loqtr Sera consolaoem Israelis Luc. 1. Oēs enim Prophæ, lexq; eo tm̄ n̄ unicè ipsorum cogitaoēs et desideria dirigebant, eratq; adeo n̄ tm̄ desiderium Gentium, ss et Judæorum, imo ꝓpriè tm̄ Judæorum, q̄ soli ex verbis Dei illum noverant, cum Gentes n̄ tam animis, quam ipso statū suo misero ipsum desiderarent; Certè æquum erat post tam longi tpris exspectaoem Xtm pronis animis et cpribꝫ ꝓm-tis accipi, et accipi ab illis, ad quorum salutem venerat, et semp̄ id agendum fidelibꝫ, q̄ hic agit Martha, ut quando Xtꝰ appropinquat ad nos s. verbis s. factis, nos quoq; ad ipsum appropinquamꝰ, ut et gloriam ēꝰ videamꝰ, et ex ple-nitudine ēꝰ graam ꝓ graa accipiamꝰ, oiaq; adeo q̄ st ad vitam et pietatem neria, ipse enim ē lux et vita mundi, bonum ē ēē in Xto et apud Xtum, hic in graa, æternum in gloria Phil: 1. Et q̄ hic id agunt ut sint apud ipsū et in ipso, illi certi ēē pnt, ut videbimꝰ cap: 12. q̄ ubi ille ē, et ipsi futuri sint, q̄q; illos sit ad se tracturus, uti neq; Martha frustra ad ipsum venit, ut statim vi-debitur.

Quod Maria ē una cum ipsa Xto obviam iverit, factum fuit, v̄ q̄a ipsi adventꝰ Xti n̄ fuit nunci-atꝰ, v̄ q̄a judicavit sibi manendum ēē apud amicos,

et illic

et illic exspectandum Xtum, dum interim Soror Martha utrigq nõe Xtum exciperet, saltem sequentia docent; ut et ea q̃ vidimus ad v. 2. n̄ fuisse hoc pfectum ex Xti v̄ ignorãa v̄ vilipendio. Cap: 11.

Sermones Marthæ st, pleni fidei, n̄ tm̄ enim Dnum vocat, ut vidimus v. 3. Sed qua Emphasi Dnum vocet, ostendit, dum tribuit illi potestatem vitæ et mortis, nitit enim tum fide potiæ Xti, tum spe benevoliæ ipsius, q pfitet fratrem suum n̄ fuisse mortuum v̄ moriturum si Xtus præsens fuisset v. 21. Et fides potiæ et potestatis Xti rectè se habebat, erat enim hoc conveniens Prophetarum de Xto testimonijs, ss alterum illud, q Xtus usurus fuisset potiã sua, illud n̄ absolutè poterat sperare, ss hoc liberum erat Messiæ, an vellet eo modo benevoliam suam testari, an non, neq enim debemus judicare, Xtum eos quos amat, v̄ bonis qbus pt eos cumulare, v̄ ab ijs mala q̃ pt avertere, sed in hisce ita agere, ut q̃dam bona subtrahat interdum ad explorandum fidem, et mala immittere ad eam pbandum tq. p ignem, ut Scrã nos docet, hinc n̄ debent fideles de amore Xti erga se judicare ex statu suo externo, ex illis enim, ut Salomo jam olim monuit Eccl: 9. n̄ pt judicari, an qs odio v̄ amore dignus sit, ss de eo certi ẽe pmus, si certi sumus de amore Xti, q oĩa mala sit conversurus in bonum, et q nihil nos ab eus amore sit separaturum uti paulò post V: 21.

post hoc illustri exp̄lo in Lazaro p̄bat, atq; in tm̄ p̄mus cum Martha optima q̄q; de Xti benevolia sperare, dum̄odo Xti arbitrio humiliter committimus q̄d velit in hisce agere q̄ salutem p̄ se neq; adferunt neq; auferunt, certe Martha uti male judicabat, Xtum si præsens fuisset, impediturū fuisse mortem fratris, cum ut supra vidimus mori deberet ad gloriam dei, et bona discipulorum, ita male judicarem postulare eius erga nos benevoliam, ut mala avertat, cum illa sæpe immittant ad gloriam dei, et nr̄am aliorumq; ædificaōem et salutem.

Verum n̄ despondet Martha ajum, et tantum
V: 22. tribuit Xti potiæ et benevoliæ, ut n̄ obscurè illi tribuat potestatem efficiendi ut excitet ex morte, uti docet Xti responsio, et hoc futurum videt et sperare, dicit enim se nosse, q̄ Deus sit daturus q̄cq̄d petat, atq; adeò futurum ut resurgat ex morte, si à deo hoc petat V. 22. hic fides cum ignoria conjuncta ē, nondum enim satis videt cognovisse Jesum ipsum ēe deum, quem tn̄ p̄ Messia habebant, et de quo rectè judicabat, q̄ nihil poīt frustra petere à deo, hoc enim erat conforme et testio p̄phetarum, q̄ Messiam ubiq; ut dilectum dei describunt, ut q̄ facturus eet oē beneplacitum suum, et in eius manu beneplacitum dei p̄sperè cessurum erat, uti Xtus in seqq. et ut suo loco videbit p̄fitet, q̄ Pater ipsum semp̄ exaudiat, et hoc mxē à nobis credendum ē, et ē fundamentum consolaōis nr̄æ, hinc Ap̄lus

Hebr: 7.

Cap: 11.

Hebr. 7. inculcat, Xtum pfectè poe salvare oes, qui p ipsum accedunt ad deum, qa semp vivat, ut inrpellet p ijs, et in triumpho illo fidei q exstat Rom: 8. v. 31. et seqq. inr alia p fundamento gloriaois ponit, q Xtus ad dextram dei inrcedat p nobis, et hanc ob caam p ipsum debemus accedere ad Patrem, et ad thronum graae, uti Scra ubiq, et Xtus disertè in hoc Eglio cap: 14. v. 6. ipse inculcat, nitit hoc eò, q ipse ê Sacerdos, q sanguine suo paravit nobis aditum ad thronū graae, et p qbus se obtulit, ijs meritus ê oia ad vitam et pietatem nerea, atq adeo jure quodam postulare potest.

Neque Martha frustra speravit, pmittit enim Xtus futurum, ut frater ipsius resurgat, sc. ut seqq. docent, n tm in ultima resurrectoe, sed et nunc miraculosè ex morte, qoo videmus, neminem frustra in Xtum credere aut sperare, spes nixa idoneis argtis n confundit Rom: 5. uti neq q credit, confundetur Es: 28.

Martha tn pmissiois sensum n rectè illgebat sed q Xtus de resurrectoe dixerat, de resurrectoe in ultimo die inrpretat, qoo tn simul fidem resurrectois carnis ad vitam gloriosam pbat, q erat fides verorum Israelitarum, quam abnegabant Sadducaei, ut notum ex hria Eglica, nitebat illa fides testio Mosis et Prophetarum n tm, ss sana quoq rao hoi dictabat fieri

n poe

n̄ pōe, ut q̄ cp̄re et aj̄o Deum glorificaret in hac vita, n̄ quoq; cp̄re et aj̄o glorificaret, et ut qmdm̄ integer hōō obligat ad religōem et cultum Dei, ita n̄ integer quoq; hōō fructum religōis p̄cipiat p̄ contrarium, unde Xt̄us conscīæ examinandum p̄ponit, an fieri pōit, ut quorum Deus se Deum vocat, illi n̄ q̄ ad aj̄am semp̄ vivāt, et q̄ ad corpus resurgant Matt: 22. et Luc: 20.

Hanc fidem Xt̄us confirmat, ita tn̄ ut simul explicet, q̄ pars resurrectura sit, q̄ v̄ sine fine victura et nonq̄ moritura in fidelibus, et impr. ut doceat q̄nam sit vera p̄petuæ vita aj̄æ et resurrectōis corporis cāa, et à cāa vitæ incipit, et inde vitam ipsam et resurrectōem p̄bat, Se ipsum dicit ēē vitæ et resurrectōis cāam, quande se vocat resurrectoem et vitam, scāns stylo Scrā p̄ Metonymiam, vitam et resurrectōem à se proficisci; Quid sit ἀνάσαβις, et de qua resurrectōe hic agat, p. ex antecedd. sc. cp̄ris mortui, de eo enim locuta fuerat Martha, ēs resuscitāo ē, quando substīa ēs s. materia in pulverem redacta p̄ divinam potiam recolligit et aptè conjungit, et suam formam et p̄fectōem statui gloriæ in fidelibus conformem accipit, ut sit corpus organicum Sp̄us consummati in statu gloriæ et felicitatis p̄fectæ; Itaq; p̄ variam partium dispositōem accipiet novas qualitates, ut pōit vocari corpus spirituale, gloriosum, incorruptibile etc. 1. Cor. 15. Phil. 3. alijsq; locis, Et talem

resurrecti-

Cap: 11.

resurrectoem Scra ubiq inculcat, et eg xtus se hic
caam dicit, quando se vocat resurrectoem, q xtus per
potiam suam, et resuscitaturus sit ultimo die corpora
fidelium, vidimus inr alia cap: 5. ubi sibi opus hoc ita
tribuit, ut eo pbet, se q Pater facit, ea similiter
facere, atq adeo aequali cum Patre honore dignum
ee, Sed uti xtus resuscitat p potiam, ita quoq e caa
resurrectois vi meriti sui, et eo nitit, q dicimur
cum xto resurrexisse, ita sc. ut qa xtus resurrexit,
ideo et nos simus resurreturi, qmdm docet cap: 6. et
8. v. 11. nam xti mors fuit mors vicaria, ita ut
quando ipse mortuus sit, idem sit, ac si oes electi
mortui eent, itaq uti sustinuit electorum psonam
in morte, traditus in mortem pp pecca ipsorum Rom:
4. v. 25. ita quoq sustinuit eorundem psonam in
resurrectoe, excitatus ad justificaoem ipsorum ut ibid.
docet, ut sc. resurrectio eg n poit n ee argtm et
pignus resurrectois ipsorum, imo adeo arcta fuit illa
connexio inr xtum et eos, quorum psonam sustinuit,
ut n tm dicat Aplus, deum nos cum xto et in xto re-
suscitasse quando illum resuscitavit, ss et cum ipso in
supcoelestibus collocasse Eph: 2. v. 6. qa fieri n poterat,
ut ubi ille eet, n illic quoq electi futuri sint, vi
inrcessois ipsius, ut videbimus in seqq. xtus enim mortem
absorpsit ad victoriam, neq igit in illa detineri pmus,
uti nec ille vinculis eg potuit detineri, et ut resurre-
xit

xit ad gloriam, et accepit corpus gloriosum, ita quoque humile corpus nrum tandem glorioso cpri xti conformari debet Phil: 6. sed ita tn in xto mors victa fuit, ut n semp in potestate sua detinere poit electos et redemptos p xtum, ut nihilominus ad tps corpus mori debeat, neque enim xtus poet ee resurrectio nisi moreremur, nam resurrectio n habet locum ubi n e mors, uti et reliqua oia beneficia xti eus st naae, ut statum miseriae psupponant, ex quo p xtum liberamur.

Sed n tm dicit se ee resurrectois caam, sed et vitae, dicat enim se vitam ee, duplici raoe hoc illgi poet, ut sc. posterius hoc cum priori connectat, et sensus sit, se corpus ita resuscitaturum ut vivat, atque adeo resurrectoem ad vitam fore, qoo dubium maneret, an vita corporis ppetua illgat post resurrectoem ex morte, v ita, ut distinctum hoc sit à priori, et vita qdem sit eusdem hois, ss n pcise eusdem partis hois, cum hoo constet n cpre tm, ss et mente, et menti quoque sua vita competat, q put aliquoties in supp. docuimus, et in quavis re cui tribuit dicit ἐνεργίαν ex interno principio, ita quoque in mente dicit mentis actuositatē ex interno principio, ss convenienter facultatibus mentis, qt. illae habent sua vera objecta in qbus pfici pnt, ita ut vita mentis sint opaoes mentis v. illctus et vltatis, rectae et jucundae convenientes naae mentis et relaoi seu Schesi eus ad illa objecta in quibus cognoscendo, amando et

laetando

lætando pfici pt, qle objectum ē deus, pcipuum verum et
ōis veri fons et summum bonum, ōisq boni origo; Itaq
deum cognoscere, deum amare, deum colere, deo frui in
grāa et gloria, p spem salutis v̄ ipsam pfectam salutē
vivere ē, et uti illo modo mens vivit, ita eg nāa ē,
ut ad appetendam talem vitam sine fine facta sit, un-
de ut visum ē aliquoties in supp. toties in Scra fit
mentio ζωῆς ἀιωνίου.

Quando xtus se jam vitam vocat contradistin-
ctè ut statim et videbit, ad resurrectōem, p.d. vult
haberi p cāa vitæ mentis omnis qdem, sed impr. eg q
opat p Spum vitæ in grāa et pficit in gloria, sed quo
sensu xtus sit, et vocet vita, dictum ē ad cap: 1. v. 4.
q nunc repetere nolumus. Verbo, ē cāa vitæ q deus me-
ritus ē vitam ut Mediator, et quam vitam meritus ē
p mortem suam in quam se tradidit p vita suorum ut
visum ē cap: pced: nam opat p Spum suum et p divinā
potiam suam, partim in grāa, partim in gloria.

Hinc ē docet qs sit fructus fidei in se, ut ta-
lis, sc. ut si morianti fideles, victuri sint, v. victuri se-
cundum eam partem sedm quam morianti, et ut viventes
et credentes in ipsum in æternum n̄ sint morituri, sc.
q ad vitam illam mentis, q consistit in opaōibus rectis
et jucundis circa deum ut anteà diximus, et q hæc duo
membra ita distingui debeant, et illgi de distinctis hōis
partibus, et n̄ utrumq de toto hōe ut qdam volunt,

manife-

manifestum utiq; ē ex ipsis verbis, loqt̄ enim de vita, q̄ interrumpit̄ p̄ mortem, et reddit̄ post mortem, et de vita, q̄ morte non interrumpit̄, sed ꝓpetua et æterna ē, q̄ utiq; n̄ pt̄ utrumq; illgi de eadem vita, ea enim n̄ pt̄ simul p̄ mortem interrumpi et n̄ interrumpi, illgi ꝫ debet de distinctis et diversis partibꝰ hoīs, earumq; vita, illud de vita corporis, hoc de vita mentis; Corpꝰ morit̄ quando Compages ejus dissolvit̄ et desinit ēe aptum organum mentis, sed ut vidimꝰ n̄ manet in morte, sed resuscitabit̄ ad vitam perpetuam, nulla morte iterum finiendam, corpꝰ enim gloriosū erit et incorruptibile, sed mens ita vivit, ut nunq̄ desinat vivere, ꝫ n̄ simpliciter hic de vita eꝰ agit Xt̄ꝰ, qt̄ dicit, quamcunq; ἐνέργειαν, sed de vita grāæ, hinc eleganter et n̄ sine singulari Emphasi Xt̄ꝰ conjungit ζωὴν καὶ πιστεύων εἰς ἐμε, quasi dicere vellet, vivens p̄ fidem ut ē Gal: 2. et vitam fidei p̄ Spūm vitæ Rom: 8. Is habet eam vitam q̄ nulla morte interrumpit̄, sed q̄ ꝓficiet̄ in morte corporis, nam quando corpꝰ morit̄ ꝑꝑ peccūm, Spꝰ ē vita ꝑꝑ justiām uti dicit̄ Rom: 8. ita ut Scrā doceat vitam grāæ immediatè commutari in vitam gloriæ, qmdm̄ Xt̄ꝰ quoq; hoc supra docuit, ostendens cap: 7. q̄ si qs credat, et p̄ fidem bibat ex aqua illa de qua loquebat̄, q̄ sint ex ipsiꝰ ventre fluvii aquæ vivæ salituræ in vitam æternam, et ita Xt̄ꝰ accuratè hæc duo distinguit Matt: 22. et Luc: 20. dicit enim utrumq; seq̄ ex eo, q̄ deꝰ se deum Abrahami Isaaci et

Jacobi

Jacobi dixerat, et q corpora ipsorum sint resurrectura ut ē Matt: 22. et q adhuc vivant deo, ut ē Luc: 20. qmdm et fideles statim beati dicunt et exspectare interim resurrectoem corporis.

Cap: 11.

Sed inrvenire fides debet, cum enim dicit xtus nunq moriturum q credat et p fidem vivat; Quid fides sit et qs sit fidei cum salute et vita æterna nexus, diximus inr alia ad cap: 1. v. 13. et 3. v. 15 et 16. ut n opus sit illa hic repetere, verbo, Fides in Emphasi dicit ὁμολογίαν in verbum graæ, p quam amplectimur tum oblata beneficia, tum pscripta officia, atq adeo q nos xto dedimus, ut in ipso habeamus justiam et vitam, illud fit p conversoem, hoc p justificaoem, consequenter et glorificaoem, verbum autem quo utrumq pponitr, qa ē verbum dei mentiri nescii n pt credentem fallere, atq adeo q facit officium, nerio impetrat beneficia illa, n ulla sua aut opis sui dignitate, sz qa deo visum fuit gratiosè cum talibus officiis talia connectere beneficia.

Et cum fides illum fructum habeat, xtus ex amore erga Martham et cura de salute ipsius inrrogat ipsam, an hoc credat sc. ut ad fidem eam excitet eamq salvificam, q inrrogao uti alia multa xti verba p.d. efficax fuit, xtus enim poterat inrrogando de fidem dare, et per divinam potiam eam in illa opari, quemdmodum ea et ē rao verbi divini, ut deus, dum electos externè vocat, eosq vocet internè, et faciat ut verbum illud efficax

sit

sit, quando ad corda inscribit secdm pmissoem Jer: 31. Deus ita docet, ut simul trahat ut vidimus cap: 6.

Hinc videmus et ita respondere Martham ut pfiteatur fidem suam, et inrrogaoi Xti, q precepti vim simul habet per confessionem obsequosam respondeat, et ita obediat, inqt enim se revera credere, q Jesus sit Xtus, Filius Dei veniens in mundum v. 27. Dnum vocat, Xtus enim Dnus ee debebat Ps: 110. v. 1. et is Xtus erat, ut supra vidimus, qa in summa Emphasi et κατ' ἐξοχὴν Sacerdos, Rex, Propheta, illi enim v ungebantur olim, v uncti vocabantur, et unctus ille de quo Dan: 9. et alibi unctorum oleo antitypus erat, ut patet ex pdicatis eus, sz simul Messias futurus erat Filius Dei, ut noverant ex Ps: 2. et certum tps erat, certum hodie quo manifestari Filius debebat ut dicitur ibidem, hinc Dan: 9. quoque et alibi adventus eus in futurum pmittitur, imo oes Prophae eus adventu pnunciarunt, hinc supra qrebant Judaei an ipse eet venturus ille toties npe pmissus et tamdiu exspectatus, sz de hisce oibus in supp. n uno loco egimus, q iterare nolumus, haec quando Martha pfitetur, se credere pfitetur, revera se Jesum habere p Messia pmisso in pphijs, atque adeo fidem suam niti verbo pphetarum et collatione implementi cum pphetijs q in Xto cernebat, etsi forte fides illa cum multa adhuc ignoria, imo et erroribus eet conjuncta à qbus paulatim purganda erat, Deo, q eam opari incipit, eandem pficiente, Deus enim n simul et semel oia sua χαρίσματα largitur, sz p gradus et p partes, certasque tprum periodos, inrveniente et houm studio, precibus et labore et verbi lectione ac meditatione, saltem ipa respondet

V: 27.

Cap: 11.

det Xto inrroganti et inrrogando mandanti, ita ut obseq aequum e, uti et semp obsequendum e Deo et Xto ad fidem et obsequium obliganti, ut quando ipse, v noe eg legati ipsig, v ipsum cor nrum dicit crede, qre faciem dei, re spondere debemg, credo, faciem tuam qro, sed succurre de„ bili fidei et luctanti cum infirmitatibg pietati, ut ita te„ stimonia dei et pcepta obsignemg semp, et ipsum p verace teste et legitimo dno habeamg, ut loquamur ex cap: 3. hujus Eglistae.

Sed haec in Xtum fides Marthae se pdidit quoq in studio advocandi Sororem Mariam ad quam accurrit, quamq clam vocat, monens doctorem s. Magistrum adee, et eam vocare, s. Xtg hoc jusserit, s. sensg sit, ejus psentiam vocare, qmdm negotia etc. dicunt aliquem vocare, p.d. Martha in corde suo sensit consolaoem et laetiam singularem ex psentia Xti et sermonibg eg, ejusq Sororem voluit ee participem q revera amoris e, amor enim erga pximum cum sit illi bene velle, et si pote benefacere, impr. in eo conspicug e, si cui optemg summum bonum, et si cui simg adjutores ad sum„ mum bonum, atq adeo ad commuoem Xti et dei in Xto, deg enim et dei communio e summum bonum, et hoc Martha allexerat ex ipso Xto, credentibg in Xtum pa„ ratam ee vitam aeternam, hoc credebat, hoc cognoscere, hocq credere quoq Sororem volebat, hinc ad Xtum voca„ bat, qoo tacite simul innuebat, cum diceret Magister adest et Te vocat, n ee negligendam occaoem discendi

ea, quae

ea quæ spectant ad vitam æternam, imo discendi ab ipso Xto, ab ipso Deo, hinc toties commendatur lectio et meditatio legis et Scræ θεοπνεύστου, q Deus in ea loquitur, et Xtus docet, ita eæ nos pnt sapientes facere ad salutem 1. Tim: 3. et monemur ne hodiè n̄ ullo tpre quo audimus vocem Dni, cor nrum obduremus Hebr. 3. v. 7. 8. ex Ps: 95. igitur et alios exstimulare, et idem officium amor jubet, unde vult Aplus Phil: 2. ut alii aliis verbum vitæ pferamus.

Neque ulla erat in Maria mora, q primum audiit hoc, surrexit cito et adivit Xtum, p. d. illa jam noverat Xtum, ut antea visum ē, fuitque adeo ex fide in Xtum hoc videndi et audiendi Xti desiderium, et ex desiderio accursus ad Xtum, quo ostendit se in communione cum Xto solatium quærere, sibi volupe ēē adēē Xto, gustaverat enim q suave hoc eēt, et id testata fuerat ungendo Xtum, uti q norunt quam jucundum et utile sit familiare cum Deo et Xto commercium, id agunt ut sint apud Deum et Xtum, eosque audiant et videant, si non facie ad faciem, saltem in verbo et p fidem, et nihil magis æquum ē, quam ut, q cupiunt ēē cum Xto in gloria et frui beata Dei communione in coelo, in terra et studeant ppe apud Dnum ēē, esse cum Xto, et in Xto, ut ita quoque Xtus vivat in ipsis, et illi p fidem Xti Gal: 2.

Additur quo loco hæc facta sint, n̄ in ipso vico, sed extra illum, ut innuatur q Xto quoque obviam iverint neque eius adventum exspectaverint, ita Jacobus monet, ut Deo appropinquemus, ut et ipse appropinquet ad nos cap: 4.

Quod

Quod dum faceret Maria, et caam abitus ignorarent q illi aderant consolandi caa, aliàs illius caas conjiciunt sc. q abiret ad sepulchrum, ut illic ploraret, nescientes sc. eam non plorandi caa, ss inveniendi consolaoem exivisse, uti solent hoes plerumqs judicare de aliorum factis ex pprio ingenio et affectu et suo ut ita loquar, pede alios metiri, et q nihil nisi carnales fines intendunt in actionibus suis, solent similiter sæpè judicare de piis eorumqs actionibus, q tn pversè fit, debemus enim semp qntum fieri pt, optima qqs de aliis et sperare et judicare, donec contrarium pbetur, charitas enim n cogitat malum, et oia sperat etc. 1. Cor: 13. interim parum e judicari ab humano die, si modo cor nostrum nos n condemnet et habeamus testimonium bonæ conscientiæ. Cap 11.

Maria certè longe alio fine turbam istam inanium consolatorum reliquit, sc. ut xti frueret præsia et ut apud ipsum inveniret consolaoem, et uti ex amore xti ad illum pperabat, ita dum apud ipsum accederet eumqs videret, pcidens ad pedes ejus, n tm testata e reveriam erga ipsum, sed et similiter ac Soror antea confessoem edidit fidei suæ de potia simul et benevolia xti v. 32. erat enim in ea opinione Fratrem, si xtus adfuisset, n fuisse moriturum, ita qdem ut antea monuimus, in thesi recte judicat, xtum poe impedire mortem, et xtum benevolum ee erga suos, sed male judicat, id q fieri poterat, futurum fuisse, si adfuisset xtus, agit enim in in hisce sedm placitum suum, et n semp ex necessitate cor- V: 32.

porali

porali suos eripit, sed potius saepè per afflictiones suorum fidem exercet.

Nihilominus Jesus suum erga ipsam amorem, non quidem impediendo mortem, sed ex morte Lazarum resuscitando et affectus quoque singularis testibus lacrymis testatus fuit, videns enim ipsam flentem, et cum ipsa qui aderant, infremuit Spu et turbavit se ipsum v. 33. et seqq. Hoc sanè cadere poterat in Xtum, qui in oibus nobis similis fuit excepto pecco, in oibus quoque similiter tentatus fuit, ut esset misericors Sacerdos et opitularetur tentatis Heb: 2. v. 17. 18. ipsa enim verba scant vehementiorem animi commotionem, quae si justas habeat caas et pios affectus, per se non peccaminosa, uti ipsa ira pt ee sine pecco, unde dicitur, irascemini et ne peccate Ps: 4. Eph: 4: v. 16. et hic justae erant caae, si amor eus erga Mariam, Sororem et fratrem, et justa indignao forte ob immodicum moerorem et perversos motus animi, et judicia prava eorum, qui aderant Judaeorum, atque in eo conspicuum fuit ipsum verè hoem ee, sed simul manifestum fuit, humanos affectus in ipso sine pecco fuisse, quo discimus non ee absolute peccum, tristiae v doloris sensu tangi, aliove affectu moveri, sed peccum e affectibus abripi, et transversum agi à recto officii tramite, nam et ipse Xtus hic variè commotus fuit et commovit se ipsum, ut verba proprie sonant, quae quidam ita conjungunt

v: 33.

gunt, ut illud ἐτάραξεν conjungatur cum πνεύματι qq n̄ sit id necesse, pt enim commodè dici ἐτάραξεν ἑαυτὸν, siqdem ipse motum animi sui testatus fuerit externis signis. Cap: 11.

Interim paulatim Xtus ad ipsius miraculi præparaõem, et primò qdem inqrit de loco sepulturæ, non q. v̄ ignoraret, v̄ opus haberet ut psens eet cadaveri vivificando, sed ut eo illustrius eet miraculum, et ut oculis suis q aderant, conspicerent illud, et ita planè certi eent de veritate miraculi, succurrens hac raõe infirmitati aliorum v. 34. Monstrant igitur Xto locum ad quem accedens ut videtur, lacrymas emittit testes amoris et συμπαθείας ut antea quoque notavimus, explo suo nos monens, ut et alijs compatiamur, misericordes simus, tangemurque sensu alienæ miseriæ, utque antea ex Aplo monuimus, ploremus cum plorantibus, ita tn̄ ut lacrymæ n̄ sint fictæ et vanæ, sed cum opere junctæ. V: 34. 35.

Harum lacrymarum Xti partim veri et æqui partim iniqui, erant inrpretes et Judices Judæi v. 36. 37. qdam enim rectè judicabant, q eent testes singularis amoris, uti revera erant, et oporteret semp eum ordinem ee inter facta externa et statum animi, ut de hoc ex illis fieri poet judicium, sc. ut nihil sit vel in verbis vel in factis vel et in gestibus nris simulati, V: 36. 37.

et ne

et ne alii velimus videri quàm sumus, saltem ne falsis indiciis mentiamur ut alios decipiamus. Alii vero pro argumento infirmitatis habebant, ac si Xtus lacrymis testaretur se illi bene velle, sed simul se quod velit praestare non posse, et hoc arguit ipsorum ratiocinatio, cum enim satis manifestum sit, quod amet Lazarum et Sorores eius tenerrimè, neque tamen impediverit, quo minus mortuus fuerit, hoc non aliundè proficisci potuisse quam ex impotentia, alias enim Xtum hoc non minus facturum fuisse quam fecerat ut caecus videret v. 37.

Ita ostendunt quam perversè soleant judicare homines de viis dei, quam perversè ratiocinentur ab eo quod facit deus et circa dilectos suos, ad id quod potest facere, deus enim liberè operatur, et ita ut gloriam suam tum impr. demonstret, quando ad tempus benevolentiam suam erga suos et potentiam in illis liberandis occultat, certè deus potuisset omnia mala impedire si voluisset, sed permisit malum turpe, immisit malum triste, quia novit ex malo bonum facere, et eò ipso gloriam suam demonstrare, nisi peccatum et cum peccato mors et omnis generis mala sine numero introiissent in mundum, non fuissent ita conspicua dei misericordia, caeteraeque virtutes, nisi diluvium immissum fuisset, Noachus cum suis non fuisset tam illustri modo servatus, nisi servitus Israelitarum in Aegypto praecessisset, non fuisset locus eductioni per robustum dei brachium, nisi Ecclesia in Babylonia

nia spuali captiva fuisset detenta, deum illustri exitu
n̄ glorificasset, nisi deniq, ne oīa recenseamq, mors in-
terveniret, n̄ fuerit manifesta dei oīscia et oīpotia
p resuscitaōem cp̄rum, atq ita hic quoq Judaei illi non
cogitant hanc mortem p̄misisse Jesum pp gloriam dei et
suorum salutem ut vidimq ad ℣. 4. et 15. Igitr oportet
ut judicium nr̄um nunq Cpcipitemq. sed exitum semp exspe-
ctemq, cogitantes deum oīa facere pulcrè in tp̄re suo,
uti hic quoq statim Xtq monstravit; Et ppeà quoq in-
fremuit in se ipso, n̄ tm̄ commotq misericordia, sed et
ira ut videtr ob p̄versum horum houm judicium, et justa
ē eq ira, qt. deq ē erga peccōres et pecca, qt. judicium
et effectum n̄ vero affectum notat, et potuit in ipso
ēe justa ira et sine pecco, ut anteà vidimq, qua Ho-
mine, qq etsi poit ēe justa ira et in fidelibq, plerumq
tn̄ in ijs fit, ut et æstq iræ sit cum pecco conjunctq
et hoc v̄ illo p̄verso motu, communiter enim obtinet
illud Apli, ira viri n̄ opatr justiam dei.

Interim ad sepulcrum ppiq accedit, cui jam vi- ℣: 38. 39.
cinq erat, ut videre illud poet, ut anteà vidimq, vel et
intrat p more sepulcrorum istiq tp̄ris, erat enim spelun-
ca in qua erat sepulcrum, q ipsum lapide erat tectum
℣. 38. quem avolvi jubet ℣. 39. n̄ q. n̄ et verbo amove-
re potuisset, is in quo habitat plenitudo deitatis corpo-
raliter, et q oīa fecit, et coelum ac terram portat ver-
bo potiæ suæ, sed qa deq vult uti creaturarum ministe-

rio

rio, ordine naæ semel constituto, simul demonstrans hac raõe Xtus dnium suum, q jus habet imperandi, et q cuivis mandata dat p jure suo, de ijs q pertinent ad Dei gloriam et ppli eus salutem, ita deus sæpè malis hoibus utitur ut instrumentis promovendæ felicitatis piorum, uti et judicia sua exercet p hoes tq. organa, flagella et virgas suas et sæpisse contigit et, ut impii debuerint amovere lapidem, uti ita loquar, sepulcri, in quo continebatur Ecclia, ut testis e historia, sed de hoc Xti conatu et mandato non rectè judicat Martha, putans id oe frustra ee, siqdem jam oleat utpotè quatriduanus, qoo n ita benè judicat ut anteà, ubi de potia Xti rectè judicabat, si enim Xtus impedire poterat mortem, quidni et mortuum resuscitare, ut hic sit fidei quædam Ecclipsis et defectus rectæ raõcinaõis, qbus infirmitatibus et similibus alijs fideles facilè abripiuntur, et obnoxii sunt, ut tanto majori cura debeamus ad nos ipsos attendere, in eo statu in quo oia adhuc st ἐκ μέρους, et ubi εὐπερίστατος ἁμαρτία, facilè nos transversos agit, impr. n debemus judicare, quod apud hoes et per hoes fieri n pt id q à deo fieri n poe, qmdm in eo peccabat Martha, quod putaret res ita nunc desperatas ee, ut remedio non sit locus, sed potius cum Abrahamo pter spem securè sperare debemus, confisi dei potia, qui mortuos resuscitare potest Rom: 4. et vocare ea, quæ non sunt ac si essent, ut ibid: dicitur.

Hinc

Cap: 11.

V: 40.

Hinc Xtus quoque Martham ppeà reprehendit, tq. quæ fidem n̄ ut oportet, exerceat, dicit enim, se illi anteà dixisse, q si crederet, visura sit gloriam dei, n̄ legimus in antecedd: Xtum hoc totidem verbis dixisse sed v. 4. Xtus legitur affirmasse infirmitatem Lazari non ee ad mortem, ss pp gloriam dei, Itaque innuit hic Xtus, q eò ipso præceperit fidem, q dixerat morbum istum ee pp gloriam dei, fieri enim n̄ poterat, ut q futurum dixerat, id credi n̄ vellet futurum ee, atque ita Xtus hic docet, ea et dici verbo dei, et rectè inde elici, quæ inde p legitimam raocinaoem concludunt, præterea Xtus innuit dei opus et houm debere concurrere, q enim deus facit in hoibus et circa hoes, facit ut ab hoibus cognoscant, et ipse ppeà glorificet, imo sæpe deus opus houm exigit tq. conditoem, anteq opus suum faciat, esti opus hois pprie n̄ sit caa opis dei, imo etsi deus ipse in hoe opetur illud opus, qmdm deus eo fine præcipit fidem, preces, resipisciam, ut poimus horum illorumve beneficiorum fieri participes, etsi nemo rectè credere, orare aut resipiscere poit, nisi p deum et opaoem Spus eus, ē enim inter opa dei pulcherrimus ordo, ut ita unum sit pp aliud, unum ad aliud, unum alterius caa v effectus, uti in oibus pateat sapia dei, oia ad finem deo dignum dirigens, p vias et media deo digna, et viæ quas circa hoem servat tales ee debent, ut conveniant

cum

cum relatõe q̃ ẽ inr Deum et creãam raõalem, q̃ relaõ postulat, ut oĩa ita fiant, ut hõo in oĩbꝰ agnoscat suam à deo dependĩam et ꝑꝑ oĩa deo gloriam tribuat; Itaqꝫ fides ad videndam dei gloriam reqritꝫ quoqꝫ, cum ꝑ fidem hõo demum fiat aptꝰ ad eam videndam, et sine fide indignꝰ sit q̃ videat illam, qq̃ fides ꝑ se nihil tribuat deo, vel incredulitas non minuat potĩam dei.

Quid autem sit credere, q̃dqꝫ videre dei gloriam in supp. n̄ semel dictum ẽ, sc. q̃ credere in Emphasi notet ὁμολογίαν in ꝓpositõem foederis grãæ etc. et q̃ gloria dei notet tum virtutes dei, tum earum manifestaõem ꝑ dicta et facta, tum illarum cognĩoem, æstimaõem, ac celebraõem, hic gloriam dei videre nihil aliud ẽ, quam ex oꝑibꝰ miraculosis cognoscere et agnoscere dei virtutes gloriosas, atqꝫ adeo videre argumenta virtutum divinarum, et inde rectè judicare de virtutibꝰ dei; Itaqꝫ q̃ credit, is videt gloriam dei, q̃a deo v̄ xt̄o ꝓmittente eꝰ manifestaõem credens testĩo dei v̄. xt̄i ꝑ fidem facit ꝓmissoem irrevocabilem, cum deꝰ et xt̄ꝰ mentiri non põint

Obsequuntꝫ ꝯ mandata xt̄i, et tollunt lapidem à loco ubi jacebat mortuꝰ, ut ita ipsi videre põent reverà mortuum illic jacere, et hac raõe miraculum eẽt illustriꝰ, et nullus locꝰ pravis suspicionibꝰ, ac si fraus ulla subeẽt, et v̄ mors ficta, v̄ in locum Lazari aliꝰ positꝰ, qoo succurrebatꝫ infirmitati humanæ, q̃ prona ẽ ad incredulitatem circa ea q̃ fiunt ꝓter nãæ ordinem et supra nãæ vires, in quo manifestum

festum ē res dei tales ēē, et opa dei talia, ut quo ꝓpius inspiciant, eo clarius inde ꝑspiciat dei gloria.

Cap: 11.

Hac raōe & oībꝫ ꝓparatis manifesto scāt futurum ut mortuꝫ resurgat, eo ipso q̄ sublatis in coelum oculis patri grāas agit, q̄ exauditꝫ fuerit sc. in illo ope q̄ moliebat circa Lazarum, gestꝫ ille Xti quo oculos sursum tollit, convenit cum eo, q̄ deꝫ de se manifestavit sc. q̄ coelum sit thronꝫ ipsiꝫ et locꝫ gloriæ, n̄ q. ibi deꝫ magis ꝓsens sit quam alibi, ss qa illic sunt illustriora ꝓsiæ divinæ argta et signa, scāt & se nihil agere, nihil pōe agere nisi sedm̄ vltatem Patris, vultq; adeo hic considerari, ut sæpissè supra monuit tq. legatꝫ dei, respū muneris q̄ obibat sedm̄ Oeconomiam, qt. erat λόγος habitans in carne ad ꝑagendum munꝫ Mediatorium, hinc uti ex coelo missꝫ erat, ita ad coelum preces dirigebat, ut oīa ageret sedm̄ vltatem n̄ suam sed Patris, q̄ in negotio salutis gerit ꝑsonam deitatis q. totiꝫ, Legislatoris, dn̄i, Judicis, Illi & cum hic grāas agit, indicat, q̄ ab ipso petierit, ut fieret miraculum hoc, s. anteà verbis id fecerit, s. solo mentis desiderio, q̄ deꝫ n̄ minꝫ novit quam audit verba, et certè, nisi verba oris ꝑveniant ex desiderio cordis n̄ habent ꝓ veris precibꝫ, deus enim Spūs ē, et vult adorari in Spū et veritate, uti visum cap: 4. Innuit Xtꝫ simul se nosse q̄ sit vltas Patris, quando se ab eo exauditum ēē affirmat, etsi q̄ntm̄ illgere pm̄ꝫ, nulla externa voce v̄ signo deꝫ id manifestaverat, ss noverat hoc, qa q̄ ad divinam naām ē unum cum

Patre

Patre, et divina naa habitans in humana, illam modo raoali de vltate dei faciebat certiorem, uti eodem modo fideles pnt certi ee de vltate dei, quando Spus Dei testatr Spui ipsorum q facit quando tales in ijs excitat raocinaoes, p quas ex certis principijs colligunt q sit voluntas dei.

Ut vero ostendat xtus n ee hoc singulare hus tpris v in his circumstijs beneficium, addit se nosse q semp exaudiatr à Patre, atqs adeo q Pater semp ipsius vltatem faciat, qoo innuit se nihil petere, nisi sedm vltatem Patris, atqs hinc semp exaudiri, ad q requirebatr, ut ipse in oibus haberet vltatis dei certam notiam, et nunq desideria sua extenderet ultra divinam vltatem, in quo utroqs hoes plerumqs deficiunt, nesciunt enim sæpe qd aut qoo petere debeant, et hinc n rectè petunt, et in fide, alias et ipsi semp exaudirentr, qmdm xtus totidem verbis affirmat in seqq. cap: 15. et 16.

Interim etsi xtus psuasus eet de futuro eventu, tn voluit quoqs id, anteq fieret, pdicare ut eo facilius crederent q missus sit à Patre, ut ipse illud inrpretatur, et sanè uti in eo agebat tq. φιλάνθρωπος et misericors, q succurreret aliorum infirmitatibus, ita sane oia dei et xti opa fiunt pp hoes et creaas alias raoales, n habent enim opus, ut se ipsos sibi manifestent, et ab illis cognoscantr, æstimentr, colantr et celebrentr, et oia miracula xti eo ptinebant, ut ex illis cognosceretr, q eet xtus, uti supra non semel dixit, opa illa sibi data ee pagenda ut de se testentr vide cap: 5. qmdm hic dicit se eo fine pfiteri, q sit exaudatus jam à Patre, atqs adeo certe patraturus miraculum,

ut

Cap: 11.

ut credant, postq sc. visuri sint ipsum miraculum scdm hanc pphiam, quod à Patre missus, atq adeo verus Messias sit, quo fine et scripta sunt hæc oia ut et nos credamus, q Jesus sit xtus Filius ille Dei, et ut credentes vitam habeamus in nomine ipsius ut ē cap: 5. v. 31.

Hæc & pfatus, p q pparaverat animos Auditorum, et excitaverat n tm ad exspectaoem ss et accurratā consideraoem futuri opis, dehinc ipsum miraculum patrat; modus eus hic erat q voce magna evocaverit Lazarum ex sepulcro, et jusserit ex eo pdire, Vocis illa contentione usus fuit, tum ut oes audirent, tum ut scaret istius mandati ἐνέργειαν et efficaciam, tum ut illgerent se verbo oia facere poē, revera enim is erat q verbo oia fecit in initio ut vidimus cap: 1. q vocavit ea q n erant ac si eent, ipse enim dixit et fuit, jussit ac exstitit, dicendo sit lux, facta fuit lux, atq ita hic dicendo prodi foras, fecit ut pdiret, eo ipso sc. ipsi vitam reddens, q facile potuit is, q in initio halitum vitæ hoi inspiraverat, et q ē vita houm v. caa vitæ, tam spualis quàm crpralis, tam naturalis quam supnaturalis.

Hinc et efficax fuit hæc vocao, et Lazarum pdire fecit vivum, vinctum adhuc manus et pedes fasciis et faciem sudario cinctam, q solvi jussit xtus, ut sine impedimento abire poet, in quo nemo n videre potuit et animadvertere divinam potiam, ejus enim solius ē

excitare

excitare mortuos, idq; verbo, nullis adhibitis caīs secundis adeo ut rectè hoc quoq; inter ea opa recensendum sit, de qbꝰ dixerat Xtꝰ, q de ipso testentꝫ, uti Xtꝰ tali argto inr alia Johannem v̄ potiꝰ discipulos ejus ꝑsuadere voluit q ēt ꝓmissꝰ Messias Matt: 11. v. 2–5. neq; quisq; hostium Xti adeo ingeniosꝰ unq; fuit, ut explicare ꝑ caas naales scdm constitutum semel naae ordinem hoc miraculum potuerint, multo minꝰ imitari, quod impostores alias facile tentarent, et ne ulli dubium eēt de ipso facto, voluit adeē signa et indicia certa, unde cognoscere poēnt hanc restitutionem in vitam plane miraculosam ēe voluit enim ꝓdire vinctum et cinctum fasciis et sudario, et ab illis demum solvi, ne sc. suspicarentꝫ ullā subēe fraudem, cui in hisce circumstantiis nullꝰ ēe locꝰ poterat, et uti oīa Xti miracula n̄ sine caā putantꝫ prophetica, ut cap. 2. quoq; monuimꝰ ꝛ talia q̄ similia v̄ majora opa v̄ in statu graae v̄ in statu gloriae adumbrant, ita hoc miraculum quoq; ꝓpheticum fuit, conspicuum enim fuit in excitaōe ex morte corporea, qōo ꝑ vim vocis Xti ꝑ Eglium comitatum Xti potīa et opōis Spꝰ S. mortui spualiter sint resuscitandi ex morte in peccis de quo Xtꝰ locutꝰ ēt fuit cap. 5. ut illic visum, imo velut in typo hic quoq; repraesentatꝫ resuscitaō cprum ultimo die ad gloriam, quando enim Xtꝰ veniet cum magna voce, cum tuba Archangeli, et mortuos evocabit ex sepulcris, ut inducant corpꝰ gloriosum et incorruptibile

quod

quod sit corpori Xti glorioso conforme Phil: 3. et 1. Cor: 15.

Cap: 11.

Neq; effectu caruit miraculum hoc, patrabat illud Xtus, ut antea visum, ut crederent, hic et v. 45. narrat eventus, sc. q; multi ex Judaeis, q ad consolan„ dam Mariam venerant, viso Xti ope crediderint in illum qdam p.d. fide salutari, alii in tantum ut habe„ rent illum q vero Messia, q fides in multis ut supra quoq; visum transitoria fuit, quos sc. offendebat, q; reliqua tantis miraculis n̄ viderent conformia, et q; n̄ adeet par splendor et pompa, quam ipsi ajo Q conceperant per judicium carnale, ut supra n̄ semel monuimus, sed oves Xti, de qbus ipse agit cap: 10. q ipsum ut Pastorem in fide illa ita conservabant, ut nemo illas ex manibus eius eripere poset, in ijs enim ipse fuit fidei ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς ut vocat Heb: 12. v. 2. et id semper agere debemus, ne opa dei v Xti otiose contemplemur, sed ut eorum contemplatio in nobis opetur fidem, spem, cha„ ritatem, atq; ut dei et Xti gloriam contemplantes, eos ut oportet glorificemus, aliter ac faciebant Gentiles ut docet Apls Rom: 1. v. 20. 21.

Uti vero multi crediderunt, ita alii magis in„ durati fuerunt, uti narrat v. 46. q sc. infecti fermento Pharisaorum, ad illos abierunt, ut q Jesus fecerat, narrarent, n̄ ut ipsos quoq; ad venerationem Jesu excitarent manifesto enim opponunt credentibus sed ut ad persequendum

v: 45.

v: 46.

Jesum

Jesum concitarent, in quo iterum manifestum ē, q̄ sæpiꝰ monuimꝰ, unam eandemq̄ rem, verbum, opꝰ, diversos producere effectꝰ, uti in nāa ita et in grāa in varijs subjectis, sedm̄ illud Philosophorum, quamlibet rem recipi ad modum recipientis, et sedm̄ ipsiꝰ xti effatum cap: 9. ℣. 39. et Apostoli 2. Cor: 4.

℣: 47. Imprimis in Principibꝰ Sacerdotum et Pharisæis atq̄ adeo Synedrio manifestum illud fuit, ut narratꝰ ℣. 47. et seqq. Illorum enim consilia plane carnalia sunt et n̄ conveniunt cum officio ipsorum, coacti enim, qōo obviam eant xto et regnꝰ eꝰ, ejusq̄ ꝓgressui, ita deliberant ut pateat ipsos magis ea q̄ carnis sunt quàm q̄ Spūs sunt, sapuisse, nam q̄d faciendum sit cum xto, q̄ tot signa edat, consultant, metuunt autem, si illum linquant et libere docere ꝑmittant, ut oēs in ipsum credant, et Romani ita veniant, ut tollant locum et Gentem, ea raōe se ipsos damnant et sunt αὐτοκατάκριτοι, nam fatentꝰ q̄ multa signa edat, atq̄ adeo ipsorum officium fuisset attendere ad signa illa, et seriò ꝑpendere, an non talia signa conjuncta cum signis temporum in prophetiis descriptis, arguunt ipsum ēē verum Messiam, quod facile deprehendissent, si modo depositis præjudicijs ea examinassent, nemo enim talia et tanta signa ediderat, ut fieri n̄ poterat, ut talia signa fierent eo tempore quo sedm̄ ꝓphetias venire Messias debebat, ab eo q̄ non

ēēt

eet Christus, presertim si à nullo alio eodem tempore similia fierent et paria, alias enim n̄ habuissent pphetiæ implementum, et Deus /: absit blasphemia :/ frustratus fuisset spem exspectantium consolationem Israelis, reverà ut supra quoque impr. cap: 5. monuimus opa illa et signa de Xto testabantur, et nisi testarentur opa de Messia, nihil testari posset. Cap: 11.

Patet verò ex V. 48. qa impediverit ipsos quo minus signorum illorum idonei judices eent, et in Xtum n̄ crederent, sc. amor mundi et studium carnis cogitationesque et spes carnales, atque ita pversa Xti et regni eus idea, Si inquunt relinquimus illum omnes credent, qd verò in eo periculi? debebant recti corde credere in Messiam, illi adhærere, in eus adventu exultare et lætari, in eus luce ambulare et q̄ similia plura Prophetæ pdixerant, igitur hoc ipsis gratum ee debebat, atque inde quoque ipsis concludendum erat, hunc ee Messiam sedm̄ pmissoem; in ipso oes familiæ terræ debebant accipe benedictoem et n̄ Judæi tm̄, sed et Gentes illi adhærere Gen: 22. et 49. V. 10. V: 48.

Sed ostendunt animum suum quando dicunt, Venient Romani et tollent locum et Gentem nostram metuebant sc. si Xtus crederet pmissus Messias, atque adeò Rex Judæorum, illique pplus adhæreret, Romani q ipsis

jam

jam impitabant et pfessoem alig Regis p rebellione ha-
bebant, illos tq. rebelles et foedifragos extinguerent,
urbemq solo æquarent, ita miseri hi hoes magis amant
locum suum, urbem habitaois terrestris, quam Messiam
et Regnum eg, et salutem in ipso pmissam, et revera pro-
bant se n ee rectos corde, cum ad clivum animum at-
tollerent ut e Hab: 2. et suam oem felicitatem ponerent
in possessione quieta terræ suæ, et in habitaoe urbis il-
lig manu factæ; Et sanè ois hoo Ψυχικὸς mundum,
concupiscentiam carnis, oculorum, et pompam vitæ pluris
æstimat quam deum, et v agros v domos v ventrem
v aurum facit deum suum, ita ut q amat mundum,
deum amare n poit 1. Joh: 2. q Xtg innuebat, quando
exigebat à discipulis suis, ut oia p ipso, quam cara
et in mundo eent, contemnerent, ipso alias et commuoe
ipsig indigni; Sed simul ostendunt hi hoes, quam sint
impiti pphearum v saltem veri sensus earum, volunt
Xtum tollere, ne urbs et Gens tollat p Romanos, cum
tn disertè pdictum eet à Daniele caam destructois ur-
bis et sanctuarii p Romanos fore excisionem Messiæ
Dan: 9. et ideo terram ipsorum funditg evertendam ee, qa
npe rupem salutis p Scelesto sint tractaturi Deut: 32.
atq ita in ipsis verum e, q deg astutos prehendat in
astutia ipsorum et confundat in consiliis suis stultis, pu-
niatq p id q peccant, uti Judæi scortantes cum Romanis

ab

ab ysdem excisi fuerunt.

Cap: 11.

Atq; ita oium consilia eo tendebant ut Xtus potius tolleret, quam ipsi incurrerent odium et iram Romanorum, ita singulariter Cajaphas anni illius Sacerdos summus n multum de eo deliberandum ee pnunciat, sed sine mora consilia illa execuoi danda, neq; necesse ee, ut tantam Xti consideraoem haberent, ut anxie deliberarent qd cum ipso faciendum sit, hoc enim oium animis facile psuaderi poe, et velut notionem commuoem ee pstare ipsis, ut unus potius hoo moriat pro pplo, q ut tota Gens peat; In quo consilio apparet Politicorum multorum pversus agendi modus, q sc. ptextu boni publici scelera v pmittunt v committunt, Sacerdos enim hic et Summus qdem, cus labia impr. debebant custodire sciam, et q debebat ee n tm doctor juris et justiae sed et vindex, is vult hoem hunc sine consideraoe anxia, an nocens, an innocens sit condemnari ad mortem ob bonum publicum, nam satis videt innuere, hanc suam ee sentiam, q etiamsi innocens sit, pstet tamen ut ipse moriat, quam ut peat pplus, q tn à deo sanè nunquam pceptum fuerat, innocens n debebat condemnari, abominao deo e, ut ait Salomon, q condemnat innocentem, pt qs ex amore dei et pximi et mortem obire bono publico, sed condemnari à Judice n pt ad mortem; Itaq; semp jus et justia administranda, et tum legibus sanctis,

tum

tum piis et justis factis defendi Respublica debet et conservari, n̄ vero sceleribꝰ et latrociniis, quanquam sæpè et eandem cum Cajapha vim iniverint et Magistratꝰ professione Christiani.

℣: 51. Sed n̄ sunt consilia dei ut consilia hoūm, id docemur ℣. 51. et seqq. Deꝰ enim mala hæc consilia conversurꝰ erat in bonum ppli sui electi, et ita dirigebat illa ut inscius quasi eēt interpres consilii dei, et ut hic dicatꝫ Propheta, idqꝫ Eglista ita annotat, ut simul memoret illum fuisse Sacerdotem illiꝰ anni, ut ore Sacerdotis Deꝰ vellet xtūm declarari in sacrificium se oblaturum pro pplo electo ex Judæis et Gentibꝰ, quando Ꝫ dicitꝫ, qꝫ hæc à se ipso n̄ dixerit, n̄ hic ē sensꝰ, ac si id n̄ dixisset sponte sua, et voluntariè convenienter judicio suo, nam sanè ille re deliberata ac ꝓpensa ita judicabat, hincqꝫ id consilij dabat, sed qꝫ simul Deꝰ intima cogitaōum et porro linguam eꝰ ita moderatus fuerit, ut debuerit loq id qꝫ oēs Prophetæ ꝓdixerant ijs verbis, q̄ egregie exprimerent consilium dei, et caām incarnaōis, passoūm et mortis xti, facile enim conciliari pnt ea, cum nulla pugna sit inter caām primam et secundam, si prima secundam ita gubernet, ut qꝫ facit sedm̄ suum quoqꝫ judicium et sua sponte, id quoqꝫ faciat sedm̄ consilium caæ primæ; Et sanè si Deꝰ oīa gubernat, et oīa ab ipsiꝰ nutu pendent, si ipse habet in manu sua cor

hominum

Cap: 11.

hominum, ut tq. rivos aquarum quo vult flectere queat p. d. pt et ita hominum consilia, et dicta quoq ac facta regere ac dirigere, ut cogitent, judicent, dicant et faciant id q consilium et manus dei decrevit ut fieret Act: 4. atq ita quoq deus hunc fecit Prophetam et interpretem consilii sui, quando ipse judicabat et loquebatur secdm consilium carnis, q n mirum e magis, quam vel Bileamum egisse Prophetam vel asinam et ejus locutam fuisse.

Res autem quam pposuit et de qua pdixit aliqd e, q Jesus moriturus eet p Gente et filios quoq dispersos dei congregaturus in unum; Quid sit mori p aliquo, quando de xto usurpatur, in supp. n semel vidimus cap: 3. v. 10. etc. sc. e mori loco illius, fieri sacrificium et hostiam p peccto, ita ut ferat aliorum pecca, et κατάρα fiat pp illa, ut ipsum peccorem et reum à κατάρα liberet, qmdm emphaticè explicatur inr alia Gal: 3. v. 13. 2. Cor: 5. v. 15. et 21. cus illa rao e, ut ille pro quo xtus mortuus e, eo ipso liberetur à morte et pecci oi poena et justus declarari debeat, et eo loco haberi, ac si n eet peccor, x justificari à deo, sive justus declarari pp mortem xti, uti plixius aliàs ostendimus.

Illi pro quibus xtus mori debebat sunt primò ἔθνος, tum filii dei dispersi, p Gentem illgitur gens judaica quam p ἐξοχὴν Cajaphas vocabat gentem, qa erat populus electus ex oibus populis, populus singulari rao sanctus

ctus, populus Dei, qa illorum erant Patres et adoptio et gloria, et Testamenta et legislatio et cultus, et promissiones, uti prærogativas populi istius enarrat Aplus Rom: 9. v. 4. 5. reliqui ppli tum erant sub peccatum et iram quasi conclusi Rom: 11. et per intergerinum parietem ab hoc pplo secreti, ut ē Eph: 2. unde dicebantur ēē sine Deo et sine spe loco citat: pro illo pplo debebat Xtus mori v. pro electis ex pplo, nam debebat fieri foedus ppli, uti lux Gentium Es: 49. et sedm promissionem Abrahamo factam, debebat Deus in Xtus fieri Deus seminis Abrahami, ut oēs Prophetæ psignificaverant, quando Xtus apparitur erat, multos ex gente illa ei adhæsuros, unde Xtus et primo jussit domui Israel anunciari regnum coelorum et qrere pditas oves domus eus Matt: 10. Deus et n tm gentes illi dederat hæreditatem, sed et possessionem ipsius fines terræ Ps: 2. attamen non debebat pplus ille manere solus Dei pplus tpre regni Messiæ et N. T. sed gentes quoque Messiæ obedientes fieri Gen: 49 v 10. debebat Xtus fieri lux gentium ut audivimus, adeo ut Deus et pdixerit, qd gentem illam per non gentem velit ad æmulaoem provocare, uti tota Scra pphetica de vocatoē gentium ubique agit, et supra quoque cap: 10. Xtus declaraverat se habere alias oves, q n eēnt de caula Israelitarum, quas quoque adducere deberet, ut fierent tandem unus Pastor et unum ovile.

Itaque hic Eglista quoque ita interpretanda ēē dicit

Cap: 11.

dicit pphetica hæc Cajaphæ verba, ut scatum illis fuerit, Xtum moriturum p toto populo dei electo sc. ex Judæis et gentibus, ita ut et filii dei dispersi congregent in unum cum electis ex pplo judaico, Filii dei vocant, sed filij dei dispersi, manifestum e n poe dici filios dei ideo, qa tales actu sint, erant enim adhuc congregandi, et ut audivimus ex cap: 10 adducendi, sed filii dei erant pp electoem et Testamentum dei, electi enim erant ante jacta mundi fundamenta ad adoptoem ut e Eph: 1. Xtus illorum Sponsor factus fuerat, atqs adeo fieri n poterat, qn p Spum Xti suo tempore regenerarent et renovarent ad imaginem dei, ut eent filii dei p adoptoem in graa, et adoptois illius consummaoem in gloria; Itaqs erant ppea nerio cum electis ex pplo judaico congregandi in unum ꝛ p efficacem vocaoem vocandi ad commuoem unius dei, unius Xti et Mediatoris, ad eandem spem, ad eandem hæreditatem, ad easdem hæreditatis illius conditoes, ad eandem gloriam, et ad eandem graam, de qua congregatione in unum daximus quoqs ad cap: 10. v. 16.

Ex quibus patet qs fuerit finis Xti, et quis eventus mortis illius, illa enim in Xto nerio pari passu ambulant, qa cui nec sapia deest nec potia, is finem quem intendit nerio assequit, atqs adeo fieri n potuit, ut Xtus moreret p gente et filijs dei dispersis, et ut non actu p opaoem Spus gens illa ꝛ electi ex gente et filii dei dispersi inr reliquas gentes fierent unum, et invenirent

in

in morte Xti vitam; Sed et illud inde p. q is fuerit fructus mortis Xti respu gentis illius, ut qa debebat in unum congregari cum electis ex gentilibus, ut rumperet paries intergerinus, atque adeo ut abolerent et leges illae ceremoniales oesque aliae, q pertinebant ad jugum illud δυσβάστακτον Act: 15. et ita justificarent ab oibus ijs, à qbus p legem Mosis n poterant justificari ut e ibid: atque adeo ut q tq. Servi tractati erant huc usque, neque liberi fierent, nam oia illa q ad servitutem illam ptinebant, umbrae erant, q p morte Xti tq. corpus debebant tolli, ut ubique Apli inculcant.

Hoc consilium Cajaphae, cui tantum suberat mysterium placuit reliquis, hinc ab illo die consilia inierunt, ut interimerent Jesum, sc. judicabant Xti mortem suam vitam ee, Xti perditoem suam conservatoem, Xti interitum suam salutem, putabant enim hac raoe se tutos fore à Romanorum insultibus et mansuetos in qeta terrae suae possessoe, et qa carnales erant, q n sapiant ea q dei sunt, et magis agebant amore mundi quam dei, hinc normam consiliorum suorum statuebant commoda v incommoda hus mundi, ita solent hoes carnales, quorum deus e venter, aurum, pompa hus vitae, ex quo simul apparet, q stulta sint judicia houm carnalium, et q stulta consilia ipsorum, ea petunt et appetunt q noxia ipsis sunt, fugiant q salutaria, qd enim stultius ee pt, quam in rebus terrenis et pereuntibus et q revera v nihilum st v in nihilum desinunt, atque adeo in nihilo ponere felicitatem suam? pp momentanea

negligere

negligere et pdere æterna, qd stultiꝰ q desiderium æternita-
tis beatæ, q oibꝰ innatum ē negligere et suam vltatem af-
figere rebꝰ vanis et evanidis? et plerumqꝫ eventꝰ pbat illam
stultiam, p id plerumqꝫ miseri fiunt, p q fieri beati stu-
debant, et uti hic mors xti, p quam ab interitu se vin-
dicare volebant, interitum ipsorum acceleravit, ita
plerumqꝫ divitiæ, honores, luxus, pompa vitæ hominibus
exitio sunt, v saltem causant oīs gris curas, sollicitu-
dines, anxietates, dolores, uti Salomo plixè ostendit
in Ecclesiastico pbans oium rerum vanitatem.

Cap: 11.

Huc usqꝫ tn nōdum q moliebant, exeq poterant
qa nondum venerat hora Jesu, illusit & ipsorum cona-
tus, et ut narrat N. 54. n fuit amplius verstꝰ inter
Judæos, palam et publicè, sed secessit in viciniam deser-
ti, illicqꝫ egit cum discipulis suis, qua in re xtꝰ ob-
secutꝰ fuit consilio dei, non voluit se illorum furori
objicere antequam venisset hora sua, docens hoc ipso,
nos quoqꝫ n ee adeunda pricula sed vitanda, donec
deꝰ nos ad ea subeunda vocet, ut aliquoties notavimꝰ;
Sed simul xtꝰ hoc ipso ostendit, qōo secedat ab illis, à
qbꝰ indignè tractat, ita comminatꝰ fuit n amantibus
lucem, neqꝫ in ea ambulantibꝰ, sed candelabrum suum
loco moturum, nullus autem statꝰ miserabilior ē, quàm
in quo caremꝰ psentia xti, in illo enim ē, et in illo
solo plenitudo graæ, in illo salus, in illo vita, in illo
oīa q ad vitam et pietatem neria Joh: 1. et 2. Pet: 1.

N: 54.

Quando

Quando autem n̄ solꝰ, sed cum discipulis suis secessit in eremum, indicavit se discipulis suis et in desertis præsentem ēē, qmdm̄ in Eccl̄ia sua semp̄ p̄sens fuit, etiam quando illa habitavit in deserto gentium, eamq; in varijs tentationibus servavit.

Interim n̄ cessarunt Judæi à pravis suis
X: 55. moliminibꝰ, ut narrat̄ X. 55. et seqq. Occasio erat appropinquatio Paschatis, quo appropinquante multi Hierosolymam ascendebant, ut se ipsos purificarent multi, q̄a lex divina ad id oēs tum obstringebat; Sed hæc purificaō inventa erat ab ijs, q̄ ut videt̄, sanctitatem constituebant in multitudine lotionum et purificatine carnis, n̄ cogitantes, Deum cor postulare et puritatem cordis, in tales graviter invehit̄ X̄tꝰ cum alibi, tum Matt: 23. comparans eos sepulcris extrinsecꝰ egregiè ornatis, sed intꝰ foetentibꝰ et deformibꝰ; Vera sanctitas ē amare Deum et p̄ximum ex animo, sanctas habere cogitatoēs, sancta desideria, veritatem loq̄ in sermone et dictis, pietatem et justitiam ostendere in factis.

Hac occaōe & q̄rebant Jesum, inter se miran-
X: 56. tes, q̄ n̄ veniret ad festum, q̄rebant autem, ut videt̄, n̄ ut ab ipso discerent, ut de viis dei edocerent̄, ut sine p̄judicijs judicarent, an ipse eēt Messias p̄missꝰ, sed ut ipsum traderent, et indicarent Principibꝰ, Sacerdotibꝰ et

Pharisæis

Cap: 11.

Pharisæis, qmdm tales erant illi, quorum mentio fit
v. 56. ita dum ascendant ut se purificent, inquinari
volunt sanguine innocentis, quasi cultum deo præsti,
turi perditoe et psecuoe xti, uti xtus discipulis suis
idem factum pdixit Joh: 16. v. 1. 2. 3. sc. hæc faciebant
qa neq Patrem noverant neq xtum, ut ibi ipse ait,
quam autem pversus sit ille cultus dei plixè docetur
Es: 58. et 59. capp. q vero hi homines mirantur, q
xtus n veniat ad festum, in eo ostendunt se nescire,
q alia sint consilia xti ac ipsorum, nondum venerat
hora xti, is pulchrè oia fecit, facit et faciet in
tempore suo.

Frustrati igitur primarii Sacerdotes et Phari,
sæi, pceptum dant, ut si qs noverit ubi eet Jesus,
indicet, ut prehendant ipsum, implentes ita dicta
Prophetarum, q pdixerant, tempore apparitois xti,
et duces populi, et populum cæcum futurum, et uni,
versalem fore in populo illo corruptionem, adeò ut
rupem salutis tanquam Scelestum sint tractaturi etc.
et ob tantum scelus, terra ipsorum, urbs, Sanctuarium,
destruenda, Pastores illi delendi, populus dispgendus, ut
n amplius sit pplus, et multis diebus sessurus sine rege, Prin,
cipe, Sacerdote, donec tandem in fine dierum revertatur
trepidans ad bonitatem domini, et ad Davidem regem

ipsius

ipsius, Xtum, inquam Filium Davidis; Itaq; impletum fuit in illis quoq; q supra Xtus dixit, se venisse ad judicium in hunc mundum etc.